

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Judbyselskift

til

den offentlige Examen

i

Ribe Kathedralskole

i Juli 1852.

Judhold.

- 1) Om den christelige Dannelses i de lærde Skoler. Af C. E. Thorup, Adjunkt.
- 2) Skoleefterretninger for Året 1851—52. Af C. H. A. Bentsen, Skolens Rektor.

Ribe 1852.

Trykt hos Chr. sal. Hyphoff.

Skolepr.

Ribe

X600 7071

DANMARKS
PÆDAGOGISKE
BIBLIOTEK

Om
den christelige Dannelses
i de lærde Skoler.

Af
C. E. Thorup,
Adjunkt.

Hvorledes man end i det Enkelte vil domme om den lærde Skoles Plan og Øjemed, er man dog vel i Almindelighed enig i at fastsætte sand og grundig almindelig Dannelses som et Hovedformaal for dens Virksomhed. Men selve den almindelige Dannelses Begreb bliver endnu meget forskjælligt opfattet. Den saakaldte realistiske Ansuelse vil have den almindelige Dannelses fremmet ved grundig Indsigt i saadanne Gjenstande for den menneskelige Biiden, som have umiddelbar Anvendelse i det praktiske Liv, medens den er mere ligegeyldig for den egentlig lærde eller videnskabelige Dannelses, hvilken den kun tillægger et betinget og indstrænket Værd. I Modstætning hertil fræver den humanistiske Retning i Undervisningen ikke saameget Tillegnelse af en vis Kunstdabsmasse, hvilken den mener det er de egentlige Høgstokers Sag at fremme, som snarere den aandelige Modenhed og Dygtighed, der forstaaer at beherske det givne Stof og bearbejde det med Klarhed og Frugthethed i højere Interessers Tjeneste.*). Det er ikke vor Hensigt

*) Infr. Chr. Lütken: Om almindelig Dannelses og dens Midler. Indbundelseskr. fra Sorø 1830. P. Hjort: Tanker til nøjere Estertanke om lærde Undervisning og dens Formaal. Progr. fra Sorø 1829.

her at gaa nærmere ind paa Undersøgelsen af, hvorvidt den ene eller den anden af de nævnte Retninger bør have Fortrinet, eller hvorvidt de maa ske begge side af Ensidighed og kunde trænge til gjensidig Tilnærmedse; men vi ville foreløbigen holde os til det, som den for de lærde Skoler gjældende Undervisningsplan fastsætter som disses Maal og Øjemed.

I „Bekjendtgjørelse angaaende en Undervisningsplan og Eramensbestemmelser for de lærde Skoler i Danmark“ af 13de Mai 1850 lyder § 1 saaledes: „Den lærde Skoles Bestemmelse er at meddele de den betroede Disciple en Undervisning, der kan føre til en sand og grundig almindelig Dannelsel og med det Samme, saavel ved Kundskab som ved Sjæleevnernes Udvikling paa bedste Maade forberede til det akademiske Studium af de Videnskaber og Fag, til hvilke den Enkelte fører Kald.“

I denne almindelige Betegnelse af den lærde Skoles Formaal synes ogsaa alt fornødent Hensyn at være taget saavel til Realisternes som til Humanisternes Paastande, om endog enhver af Parterne kan have Et og Andet at indvende imod Planens Udførelse i det Enkelte. Men saafremt begge Anskuelser, der hidtil have staart temmelig skarpt ligeoverfor hinanden, ret kunde gjøre sig gjensidig forståelige, er det vor Overbevisning, at de efterhaanden maatte anerkjende hinan- dens relative Berettigelse og hver for sig indremme, at ligesom den videnskabelige Behandling er nødvendig, saafremt den positive Kundskabsmasse skal kunne retteligen tillegnes og anvendes, saaledes er den blot formelle Dannelsel tom og indholdslös, dersom den ikke atter og atter øser af Virkelig- hedens uudtommelige Væld.

Som den lærde Skoles Bestemmelse altsaa er fastsat i Undervisningsplanen, er Øjemedet dels en sand og grundig

almindelig Dannelses, dels en saadan Kunskabsfylde og aandelig Udvikling, at det akademiske Studium derved er tilborligen forberedt.

Men naar vi dernæst spørge, hvilken Betydning der i Undervisningsplanen for de lærde Skoler er blevet tillagt den christelige Dannelsse med Hensyn til ovennævnte almindelige Formaal: da savne vi en udtrykkelig Bestemmelse i denne Henseende. Thi vel nævnes i § 4, 7 „Religion“ iblandt Skolens øvrige Læresag og det indskærpes Religionslæreren „at lade det være sig magtpaalliggende at bibringe Disciplene en levende Erfjendelse af den christelige Religions Sandheder og at gjøre samme frugtbar for Gemyttet;“ men om endegsaa denne Hensigt med Religionsundervisningen haves for Øje, kunne vi dog ikke indrømme, at der er gjort Alt, hvad Skolen kan og bør gjøre for Disciplenes religiose Dannelsse, hvilken vi ansee for al sand Dannelses rette Grundlag og et af de bedste Midler til Sjæleevnernes harmoniske Udvikling.

Dermed ville vi ingenlunde sige, at den lærde Skole skal være en religios Dannelsesanstalt, eller at der skal anvendes mere Tid paa den egentlige Religionsundervisning end der ifølge Skolens hele Plan i Almindelighed kan indrommes den; men vi mene kun, at det i højere Grad end det hidtil har været Tilsæddet, bør kunne kendes paa Skolens hele Virksomhed, at det er en christelig Skole, og at dens Aand og Tone maa bære Præg af det Troessamfund, hvortil det hører. Man synes dog ogsaa nu i Almindelighed at være paa Vej til at indse, at det er saa langt fra at den humanistiske Dannelsse, som det er Skolens Formaal at fremme, staaer i fjendtlig Modstætning til Christendommen, at hin meget mere først i denne finder sit Ideal realiseret. Ikke i Oldtidens Vise og i den fra dem udgaaende

Aland, men i Christus og i Christendommen kommer Menne-sket til Erkjendelse af sin Bestemmelse, og dersor „have vi i den christelige Dannelsse den rette humane Grunddannelsse“.*)

Skolens saakaldte Emancipation o: dens Losrivelse fra Kirken beroer altsaa paa en total Misfjendelse saavel af Skolens som af Statens Interesse. Uden Kirken vilde Sko-len savne saavel Betingelsen som Maalset for sin religiose-sædelige Streben, og Staten vilde kun slet sørge for sit sande Bel, naar den i Skolen herskende religiose tilstand var den fuldkommen ligegeyldig.

Men saafremt den christelige Dannelsse i de lærde Skoler, hvilken vi her have foresat os forteligen at betragte, skal kunne faae den rette Betydning i Forhold til Undervisnings almindelige Formaal: da maa den være Resultatet af tvende Bestræbelser, som vel i mange Punkter berøre hinanden, men som dog kunne betragtes hver for sig, nemlig christelig Undervisning og christelig Opdragelse. Angaaende den første kunne vi i Almindelighed henvisse til hvad der paa andre Steder er blevet udtalt og de gavnlige Bink, som i denne Henseende ere givne.**) Hvad det deg i Undervisningen fornemmelig kommer an paa, er ikke Regler og formale Bestemmelser, men christeligt dannede Lærere, for hvem Undervisningen er en Livssag, til hvilken de ville indvie deres bedste Kræfter. Det maa

*) Mag. Beuthen: Humanitet, betragtet fra et christeligt Standpunkt. Kbhv. 1846; S. 67.

**) F. Dr. T. Schreiter: Ueber das historische Princip des Gymnasial- und namentlich des Religionsunterrichts. Program. Niedsburg 1844. og

L. Gude: Bemærkninger om Religionsundervisningen i den lærde Skoles højere Klasser. Progr. fra Borgerdydssk. paa Chrhavn. 1846.

dersor være. Skolen højlig magtpaalgende, at der ved Besættelse af Religionslærerens Plads ej alene tages Hensyn til Kundskaber, Lærergaver o. s. v., men ogsaa og i Særdeleshed til det christelige Troesliv, uden hvilket enhver Religionsundervisning vil blive død og ufrugtbar. Dette er en nødvendig Betingelse for at Undervisningsplanens Fordring kan ske fuldest: at Religionslæreren bør lade det være sig magtpaalgende at bibringe Disciplene en levende Erfjendelse af den christelige Religions Sandheder og at gjøre samme frugtbar for Gemyttet."

Men dette vigtige Hensyn har hidtil ofte været forsemt, og Religionsundervisningen er dersor sunken ned til at blive en kold Forstandssag og en død Formalisme, som umuligt har funnet virke til nogen Velsignelse for Skolen eller for Livet.

At det ogsaa var ønskeligt, om der i Valget af de øvrige Lærere og navnlig af Skolens Bestyrer blev taget et lignende Hensyn til det christelige Troesliv, skulle vi senere saa Lejlighed til at berøre; men derom ville dog vel de Fleste være enige, at en vanTro eller lunken Religionslærer nedbryder Disciplenes Agtelse for Religionen istedetfor at opbygge, og at Skolen hellere ganske maatte undvære Religionsundervisning end at denne skulde betroes en Lejesvend, som ingen Omsorg har for sine Disciples aandelige Vel. Vi skulle her endnu udtales om vor personlige Overbevisning, at det i flere Henseender vilde være gavnligt og godt, om den kirkelige Ordination blev tildelt Religionslæreren ved de lærde Skoler, da dette vistnok vilde bidrage meget til at gjøre ham hans vigtige Gjerning end helligere og dyrebarere. Dog, herpaa ville vi ikke lægge nogen særdeles Bægt; Hovedsagen er og bliver, at Religionslæreren har sin Gjerning ret underlig kjær og har det rette aandelige Kald dertil; i dette

Tilfælde vil han vel kunne undvære Ordinationen, om end denne vilde knytte ham endnu fastere og inderligere til hans Virksomhed.

Hvad dernæst Undervisningsmethoden angaaer, da vil den nidsjære kristelige Lærer vistnok efterhaanden vide at træffe den øster Herholdenes Natur hensigtsmæssigste og bedste. Methoden alene gjer dog ikke Sagen klar; og ligesom den bedste Methode Intet vil gavne, naar Livet ikke rører sig i den, saaledes vil enhver levende Undervisning, som hviler paa Troens Grund, ikke forsegle sin Hensigt, om end Methoden kan være noget mangelfuld. Men omendkjondt det saaledes i Religionsundervisningen fremfor i nogetsomhelst andet Fag gjælder mere om Lærerens Personlighed end om hans Methode, er det dog paa den anden Side en Trang for den tænksomme Lærer at komme til klar Anskuelse af Undervisningens rette Omfang og Maade, ligesom det ogsaa er et Hensyn, han skylder Skolen, dels at begrændse sin Virksomhed dels at sætte denne i Forbindelse med Dannelsens øvrige Elementer. Den autoriserede Undervisningsplan for de lærde Skoler lader Religionslæreren temmelig frie Hænder og bestemmer kun ganske i Almindelighed: „at Undervisningen i Religion dels skal gaae ud paa Bibelhistorie, hvilken afsluttes i sjette Klasse, dels paa den christelige Religions Lærdømme, hvilken Undervisning meddeles gjennem alle Klasser, først efter en kortere Lærebog, senere i en ud- forligere og, saavidt Disciplenes Alder og Modenhed tillader det, videnstabelig Behandling.“. Men denne almindelige Bestemmelse lader nægtelig Rum for forskjellige Methoder, og Spørgsmaalet bliver altsaa, hvilken der bør ansees for den hensigtsmæssigste, naar den tilføjede Fordring skal ske Fyldest: at Disciplene bør vækkes til en levende Erfjendelse

af den christelige Religions Sandheder og samme gjøres frugtbar for Gemyttet.

Det være os her tilladt i almindelige Grundtræk at betegne den Methode, som dels hidtil har været fulgt i Ribe Kathedralskole dels efterhaanden agtes indført; ikke som om vi paa nogen Maade ville have denne anset for et Monster, men for at vi, i Analogi med hvad tidligere andetstedsfra er sket, kunne give et lille Bidrag til grundig Drøftelse af en Sag, som visselig kræver ikke alene enhver Religionslærers, men ogsaa enhver Skoles fæerdeles Opmærksomhed.

Den store Forskjæl i Alder og Udvikling, som der er mellem Disciplene i de højere og i de lavere Klasser i den lærde Skole, kræver efter vor Overbevisning ogsaa en Forskjæl i Methode. At denne i en vis Forstand kan siges at maatte rette sig endog efter enhver enkelt Discipels Ejendommelighed er unægteligt; men vi mene dog i Almindelighed at kunne fastsætte en Grændse, som bor drages imellem twende Hoved-Methoder for Religionsundervisningen. Denne Grændse sætte vi ved Konfirmationen, som Disciplene i Regelen ifølge Aldersbestemmelserne ville have naaet ved Udgangen af 5te Klasse eller med Begyndelsen af det 16de Aar. Fra 1ste til 5te Klasse incl. maa der i det Bæsentlige gives Katekismusundervisning, levende gjort ved jævnlige Henblif til og Bekjendtskab med den hellige Historie, hvis overordentlige Begivenheder i høj Grad tilsale det barnlige Gemyt. I de to øverste Klasser derimod kræves dels en udførligere Behandling, dels en dybere Begrundelse af de religiøse Sandheder, for at Disciplen ved sin Udtrædelse af Skolen vil kunne besidde „en saadan Grad af christelig Kultur, som funde staae paa lige Trin med den i alle de øvrige Undervisningsfag erhvervede Kundskab, og som senere ved hans

Indtrædelse i Livets alvorlige Kald kunde danne Grundvolden for den religiøse Selvstændighed, som sommer sig for en christelig dannet Lægmandn^o.* Vil man, som i Undervisningsplanen er sket, kalde denne Methode en videnstabelig, saa kunne vi i og for sig Intet have at indvende mod dette Udtryk, naar man kun ikke derved lader sig forlede til en egentlig lærde Behandling af Religionens Sandheder; thi Skolen skal jo kun forberede til det akademiske Studium, og desuden vil den egentlig lærde Behandling vanskelig blive "frugtbar for Gemyttet".

I følge det her Udviklede bør Luthers Katekismus i Skolens nederste Klasse benyttes som Grundlag for Religionsundervisningen, saaledes at de forskjellige Hovedstykker forbindes ved udvalgte Bibelsprog. Men Bibelhistorien er dog her Hovedsagen. En Lærebog deri bør vistnuok benyttes, men dog med tilhørlig Frihed, saa at Disciplene ledes til Bekjendtskab med selve den hellige Skrift ved Læsning og mundtlig Fortælling af udvalgte Stykker i Særdeleshed af det gamle Testamente, hvormed denne Klasse fornemmelig kommer til at beskjæftige sig. Det saaledes Bekjendte anstueliggjeres og tillegnes nærmere ved bibelske Billeder og historiske Psalmer, af hvilke sidste et passende Antal læres nøjagtig udenad.

I 2den Klasse indtræder Brugen af en egentlig Lærebog i Religionen, men dog paa Katekismen som Grundlag. "Luthers Katekismus med en kort Forklaring" ved E. F. Valslev fortjener hertil især at anbefales. Denne Bog vil kunne benyttes lige til Udgangen af 5te Klasse; men maa naturligvis efterhaanden udvides ved Lærerens mundtlige Oplysninger og Forklaringer. Den i 1ste Klasse benyttede

*) E. Gude: Bemærkninger ic. Pag. 2 ff.

Bibelhistorie læses ud i 2de Kl. med jævnlig henvisning til det nye Testamente, af hvilket udvalgte historiske Stykker læses og gjenfortelles. De historiske Psalmer afleses nu af andre passende Psalmer, navnlig med hensyn til Kirkefesterne. Hertil vil enten P. Hjorts Samling eller den af Noeskilde Konvent nylig udgivne Psalmebog kunne benyttes.

I 3die Klasse afleses den mindre Bibelhistorie af en større, navnlig Herslebs, indtil en mere hensigtsmæssig og en mere jævn historisk og bibelsk udkommer. L. Chr. Müllers har vistnok adskillige Fortrin i denne Henseende, men er dog maaſſe i enkelte Partier for vidtloftig. En sjonsom Benytelse af Bibelen selv vil i alt Fald i denne Klasse og fremdeles være det bedste Middel til grundig Befjendtskab til den hellige Historie. Disciplene bor saaledes efterhaanden gjøres befjendte med de herlige poetiske Stykker i det gamle Testaments historiske Bøger samt enkelte Afsnit af Profeterne og nogle af Davids Psalmer. Efter denne større Maalestof vil det gamle Testamente kunne gjennemgaaes i 3die og 4de Kl. og det nye Testamente i 5te Kl. Til det nye Test. vil Bibelen selv være den bedste Lærebog. De fleste Forsøg paa en Behandling til Skolebrug af dette Parti af den bibelske Historie ere maaſſe ogsaa alene af den Grund mindre heldige, fordi den synkronistiske Bearbejdelse af Evangelierne altid maa være usikker og mislig, og „Apostlernes Gjerninger“ ikke er vidtloftigere, end at Kildeskriftet selv med Lethed vil kunne benyttes; i alt Fald er det vanskeligt her at gjøre et Udvalg. Enkelte Psalmer bor vel endnu læres udenad i 3die—5te Kl.; men det er en Selvfølge, at Brugen af dem som en særegen Del af Undervisningen efterhaanden maa aftage og omſider ophøre.

Vi komme nu til at omtale Religionsundervisningen for de to øverste Klassers konfirmerede Ungdom. Sem oven-

for bemerket maa Mehoden her forandres, idet den vel endnu bestandig støtter sig paa Katekismusundervisningen, men dog nu seger bestemtere hen imod Skolens almindelige Formaal. Men da Undervisningsplanen bestemmer, at Bibelhistorien som føreren Undervisningsgjenstand skal afsluttes med 6te Klasse, ansee vi det for rigtigst her fornemmelig at bekjæftige sig med en grundig og omfattende Repetition af hele den hellige Historie, saameget mere som denne Klasses Disciple, „staae gjerne i den uheldige Mellemtilstand, som indtræder i selve Overgangen fra Børnealderen til Ynglingsalderen, og derfor ere mindst modtagelige for den højere religiøse Paavirkning“.*.) Her er da Tid og Lærlighed til at bringe Kjendstabets til den hellige Skrift til relativ Afslutning og navnlig at dvæle noget mere ved saadanne Partier, hvormed man ikke tidligere har faaet Lærlighed til at bekjæftige sig, f. Ex. det G. L.'s Profeter og N. L.'s Breve. Dersom man i denne Klasse vil benytte en Lærebog i Bibelhistorie, maatte det da for Tiden være E. Chr. Müllers; men det Bedste var, om en saadan rent kunde undværes, da Forstroligheden med Bibelen derved betydelig vilde fremmes.

Da Bibelhistorien saaledes er afsluttet med 6te Klasse, vil man i Skolens øverste (7de) toaarige Bl. have tilbage at gjennemgaa den christelige Religions Lærdomme „i en udforligere og, saavidt muligt, videnskabelig Behandling“, samt dermed, ifølge Undervisningsplanens udtrykkelige Bestemmelser, at forbinde Læsning af det nye Testament i Grund-sproget. Vi ville her betragte hver af disse twende Fordringer for sig.

Hvad Religionslærdommenes „videnskabelige“ Behandling angaaer, da have vi ovenfor bemærket, at man vel maa

*.) E. Gude: Bemærkninger ic. S. 17.

vegte sig for at lade sig forlede af dette Udtryk til at prøve paa at give et theologisk Kursus, noget, som baade Disciplenes Alder, den Undervisningen indremmede Tid og Skolens hele Formaal paa det bestemteste fraraade.

Paa den anden Side kræves det, at Religionsundervisningen paa dette Standpunkt maa sættes i nærmere Forbindelse med Dannelsens øvrige Elementer og uden at opgive noget af de christelige Sandheders ophejede Karakter tage tilberligt Hensyn til den aandelige Modenhed, som Disciplene have erhvervet sig ad andre Veje, hvilke det nu er Religionslærerens Sag saavidt muligt at sætte i Forbindelse med den christelige Sandheds- og Saliggjørelses Vej. At dette er Opgaven synes uimodsigeligt; men ulige vanskeligere er det at bestemme, hvorledes denne Opgave skal løses. Meget, ja maaesse det allermeste, beroer her paa Lærerens Personlighed, og vi tillade os at henvise til hvad vi derom have bemærket ovenfor. Men hvad der gør Sagen end sværere, idetmindste for en tiltrædende Lærer, er det endnu bestandig folte Savn af en Lærebog, der tilfredsstiller det dobbelte Hensyn, som paa dette Standpunkt maa tages. Krog-Meiers og Fogtmanns Lærebøger kunne ikke mere bruges; dertil er deres Behandling dels for vidtlostig og trættende dels for mat og indholdslos. Man har for Tiden kun Valget imellem Liscos: „Den christelig = apostoliske Troesbekjendelse“ og Vic. Chr. Gads: „Den evangelist = christelige Religion efter den augsburgske Troesbekjendelse“. Forstnævnte har hidtil været brugt heri Skolen; men den er umægtelig mere en brugbar Haandbog baade for Lærer og Disciple end en Lærebog, hvortil dens hele Anlæg og Form gør den mindre stikket. Derimod giver dens Barne og Inderslighed i Forbindelse med en vis psykologisk og historisk Fylde den et afgjort Fortrin for de ældre Lærebøger, saa at den i

flere Henseender heldigen løser den vanskelige Opgave paa engang at fremme Erkendelsen og at tiltale Hemmet. Gads Lærebog er et fortjentligt Arbeide; men den er dog maaſke baade i Form og Indhold for videnſkabelig for unge Men- uesker, som endnu ikke ved et filoſofisk Kursus ere blevne vante til den ſtrigente Tankeudvikling. I alt Fald kræver denne Lærebog megen Omhu og Skjonsomhed fra Lærerens Side, dersom Disciplene med Held ſkulle benytte den. En ret tilfredsstillende Lærebog ſavnés altsaa endnu, og Tiden vil vise, om dette Søvn ſkal blive afhjulpet. Indtil dette ſker, maa man enten hjælpe ſig med de Lærebøger, ſom haves, eller Læreren maa diktere en fortfattet Religionslære, ſom han kan lægge til Grund for ſin Undervisning; men dette kræver unægtelig mere Tid end der ret vel kan undværes*).

Med Hensyn til Læſning af det nye Testamente i Grundſproget bestemmer Undervisningsplanen i § 11, 7, at dertil ſkal vælges enten et af de større Evangelier eller Marci Evangelium i Forbindelse med et Par af Brevene. Her i Skolen har hidtil været benyttet enten Johannis eller Matthei Evang.; iaar er foruden ſidstnævnte desuden Pauli Brev til Galaterne gjennemgaet. Ogsaa her er det vanfæltigt at fastſætte de rette Grændere for Undervisningen; men denne bor dog viſtnok indſkænke ſig til ved almindelige grammatikalsk-lerikalske og historiske Oplyſninger at føre Disciplene ind i de hellige Forsatteres Tankegang og stræbe efter at gengive deres Fremſtilling i en neiagtig og smagfuld Overſættelse.

*). Den af L. Gude (Bemærkninger ic. S. 13 ff) anbefaſede Plan til en omfatende Læſning af udvalgte Stykker af det N. T. fortjener viſtnok Efterſigning, men gjør Fordring paa en dygtig og indſigtsfuld Lærer, ſaaſremt den ſkal være frugtbringende.

Da Undervisning i Hebraisk ikke skal meddeles alle Disciple, men ifølge Undervisningsplanen § 4, 6 „alene vil være at tilbyde dem, som attraa den“: saa er derved Læsning af det gamle Testamente i Grundsproget gjort umulig som en Del af Religionsundervisningen. Og det er netop Hensyn til denne, der vilde gjøre det meget onskeligt, at Hebraisk var en fast Undervisningsgjenstand ligesom de øvrige Fag. Thi maa det end indrommes, at „dette Sprog ikke hører til den Kreds af Lærefag, som antages at udgjøre de almindelige Danmarksmedler“: saa er det dog saa noje sammenvoret med det gamle ja tildels ogsaa med det nye Testamentes Aand og Tone, at Bekjendtskab med Hebraisk maa siges at være en nødvendig Fordring for Enhver, som ikke vil lade sig noje med et overfladisk Indblik i den hellige Skrifts ejendommelige Væsen og Karakter. Men som Sa- gerne nu staa, ville kun de enkelte Disciple, som ønske at lære Hebraisk, saa Lejlighed til at læse nogle Stykker af det gamle Testamente i Grundsproget, medens man ikke kan forudsætte den deraf følgende nojagtigere Kunstdskab hos de øvrige Disciple, og dette kan i flere Henseender indvirke forstyrrende paa Undervisningen.

Den autoriserede Undervisningsplan bestemmer Intet om, hvorvidt Kirkehistorien bør meddeles Disciplene i den lærde Skoles øverste Klasse. Derimod var der i „den prævisoriske Undervisningsplan for de udvidede Skoler“, som iovrigt vilde have Religionsundervisningen afsluttet med 8te Kl., taget Hensyn til Kirkehistorien, og den daværende Universitetsdirektion udtalte som sin Mening: „at hvad der meddeles af Kirkehistorien indskrænkes til det, der kræves til at opfatte vor Kirkelæres Ejendommelighed og til at vække Opmærksomheden for de kirkelige Bevægelsers Indgriben i den almindelige Verdenshistorie.“*)

*) Ny Collegial-Tidende 1815, Nr. 37.

Saaledes begrændset vil en til de mest fremragende Personer og Begivenheder knyttet Udsigt over Kirkehistorien være paa sin Plads i 7de Klasse og saavel tjene til Gavn for den almindelige Dannelsel som for Religionsundervisningen. Hertil vil man enten kunne benytte Kalkars: „Udsigt over den christne Kirkes Historie“ eller Mørk-Hansens: „Popular Fremstilling af Kirkens Historie“. Hvor udførligt denne Udsigt meddeles, vil fornemmelig bero paa den Tid, man har til Raadighed, og den vil i alt Fald passende kunne afsluttes med Reformationen og en fortfattet Oversigt over de christelige Kirkers konfessionelle Forskjælligheder.

Førend vi forlade denne Del af den christelige Dannelsel, som bestaaer i Religionsundervisning, maa vi dog endnu bemærke, at det er en Selvfolge, at denne alene kan meddeles Disciple, som høre til den evangelisk-lutheriske Kirke, med mindre afgivende Religionsbekjendere udtrykkelig maatte ønske deres Barn opdragne i Christendommens Lærdomme for at indlemmes i Kirken. Undervisningsplanen bestemmer derfor ogsaa § 4, 7: „Af Disciple, der ikke høre til den evangelisk-lutheriske Kirke, deltagte alene Disciple af den reformerte Bekjendelse i Religionsundervisningen, med mindre de eller deres Forældre og Børger ikke ønske en saadan Deltagelse. Rektor er berettiget til at paasee, at de Disciple, der ikke nyde Religionsundervisning i Skolen, udenfor Skolen modtage en efter Stedets Leysheds omhyggelig og religios og moralst Undervisning.“

Denne Bestemmelse viser end yderligere, at Skolen ikke ber betragtes som en abstrakt humanistisk Dannelsesanstalt, men at den vil bevare sin evangelisk-lutheriske Aand og Karakter saavidt muligt ren og uforfalsket.

Vi skulle nu gaa over til at betragte den anden Side af den christelige Dannelses, nemlig den christelige Opdragelse. Ligesom Religionsundervisningen nærmere er blevet bestemt som en christelig, saaledes maa naturligvis ogsaa Opdragelsen være i en christelig Land. Den christelige Dannelses forudsætter den christelige Undervisning, men den har ikke sit sidste Maal og Øjemed i denne. „Non scholæ sed vitæ“ gjælder ogsaa her. Allerede den Bestemmelse: at Religionsundervisningen skal gjøres „frugtbar for Gemyttet“ viser ud over den blotte Kunskab og hen til det christelige Troesliv, hvori Undervisningen skal bære sin Frugt. — Dette bor allerede den christelige Familie have for Øje, at lade den religiose Undervisning gaa Haand i Haand med den sædelige Opdragelse, og idet Forældrene betro Børnene til Skolens Omsorg er det i det Haab, at de under denne maa vore ej blet i Kunskab men ogsaa i religios Alvor og sædelig Kraft, uden hvilke de i en senere Tid kun ville være lidet skikkede til at virke til nogen Gavn og Belsignelse i Statens eller Kirkens Tjeneste. Skolen overtager altsaa med Forældrenes Byrde og Forpligtelse tillige deres Net, viistnok især og nemmestig hvor Skolen er forbunden med en særegen Opdragelsesanstalt, men ogsaa tildels hvor dette ikke er tilfældet, da Læreres og Disciples Samliv dog altid frembyder saamange Berøringspunkter, at de højeste aandelige Interesser ikke kunne tankes udelukkede deraf. „Men Skolen kan kun understøtte Forældrenes Bestræbelser, hvor disse ere det, som de bor være, men ikke erstatte dem, hvor de aldeles savnes eller fuldkommen raade Bod paa det Heilagtige ved dem.“*) Vi forudsætte deraf bestandig i det Folgende Forældrenes Samvirken med Skolen til at fremme den christelige Opdragelse.

*) J. E. Suhr: Smaastrifter af pædag. og hist. Indhold. S. 292.
2*

gelse saavel i som udenfor Skolen, og at Børnene fra Hjemmet medbringe et rent og usordærvet barnligt Gemyt, hvilket det nu er Skolens Opgave at bevare og udvikle.

Skolens Forpligtelse med Hensyn til Disciplenes religiøse og moraliske Opdragelse paahviler viistnok for en meget stor Del Religionslæreren, der uden just at fremtræde som Sjælesørger har fortrinlig Æslichkeit til i Undervisningen at tage Hensyn til de enkelte Disciples Karakter og Forhold; men hans Bestræbelse i denne Henseende vil kun have lidet Haab om at lykkes, saafremt den ikke understøttes af samtlige Medlærere og navnlig af Skolens Rektor, der bærer Hovedansvaret og derfor især bør dele Forpligtelsen.

Det er for det Første en negativ Fordring, at ingen af Skolens Lærere bør tillade sig ved nogensomhelst Forargelse i Ord eller Gjerning at nedbryde Disciplenes Agtelse for Religion og Sædelighed. En Ungdomslærer, der overtræder denne Fordring, falder under den Dom, som vor Frelser udtaler Matth. 18, 6, og burde søge sig en anden Livsstilling; thi til at være Ungdommens Besleder er han ikke stikket. Til en saadan Forargelse i Ord og Gjerning henregne vi enhver Lærdom, som aabenbart modstrider Skriftens og Kirkens Lære, om en saadan end har nok saa store menneskelige Autoriteter for sig, og anbefales ved nok saa mange saakaldte „Fornuftgrunde“, ligesom ogsaa enhver saadan Behandling af Disciplene, der strider mod Christendommens Land og Væsen, altsaa enhver Brutalitet i Ord og Gjerning, som nødvendigen maa slove Disciplenes Følelse og gjøre dem uimodtagelige for en højere og ædtere Paavirkning. Men med denne negative Forpligtelse bør en Lærer ikke lade sig noje; meget mere bør han benytte enhver passende Æslichkeit til at henlede Disciplenes Opmærksomhed paa de mange fine Traade, som sammenfuytte hele Tilværelsen

med dens evige Øphav og Skaber, og en saadan Bejlighed kan vanskelig mangle for nogen Lærer, som er gjennemtrængt af den rette Domlygheds Åland, uden hvilken den blotte Kundskab vil avle Forsængelighed og Hovmod. Vi ville ikke her opholde os ved at estervise, hvorledes denne almindelige Regel i det Enkelte kan tages til Følge, endstjordt det ikke er svært at godtgjøre en saadan Fordrings Udsforbarhed*); men vi ville alene paapege, hvor rig en Anledning der tilbyder sig f. Ex. under de Klassiske Forsatteres Læsning til at dvæle ved den Verdensanskuelse og de religiøse Forestillinger, som ligge til Grund for deres Værker, og saaledes dels direkte dels indirekte at lede Disciplene til at anstille Sammenligning med Christendommens Betragtning af Livet og dets Fordringer. Ogsaa Lærerne i Historie og i Naturvidenskaberne kunne ret vel meddele Disciplene en endog meget detailleret Kundskab i disse Fag og ved Siden heraf eller rettere i og med denne Kundskab indvirke vakkende og befrugtende paa det religiøse Gemyt ved at estervise Forsynets Gang og Spor i Naturens og Historiens store Uabenhærelser. I den ren mathematiciske og grammatiske Undervisning træder naturligvis ovennævnte højere Hensyntilbage, men selve den formale Dannelsse, som er denne Undervisnings nærmeste Hensigt og Frugt, vil være til megen reel og væsentlig Nutte, naar den drives med Alvor og Grundighed; Grammatik og Mathematik udgjøre paa en Maade det legale Element i den lærde Skoleundervisning og gjennemtrænger som saadant mere eller mindre alle andre Discipliner, og man kan forsaavidt med en vis Ret sige, at de ere ligesom „de

*) Vi henviser ang. dette Punkt til Dr. F. Rieck: „Andeutungen über den Zusammenhang des Gymnasiums mit der Kirche.“ Dresden 1851. S. 30 ff.

Grundpiller, paa hvilke enhver Skoleundervisning hviler.^{**)} Naar saaledes enhver Lærer, idet han med Lver og Midkjærhed rogter sit Kald og arbejder i sit Fag, ikke ensidigen isolerer sig i sin Stræben men erindrer sig, at Skolen er en Organismus, i hvilken det Enkelte kun har Betydning, forsaavidt som det vil tjene det Almindelige, og at dette Almindelige ikke kan tænkes uden i Sammenhæng med Menskets evige Bestemmelse: da vil Skolen af sig selv føres til at erkjende den inderlige Forbindelse, i hvilken den staer med Kirken, hvis hellige Institutioner ikke ere os givne, for at de skulle indesluttet inden Kirkens Dore og alene anvendes til Søndagsbrug, men for at de som en Surdejg stedse mere skulle gjennemtrænge Livet og Livets forskjellige former i Familien, Skolen og Staten.

Hvor denne Skolens inderlige Forbindelse med Kirken og det kirkelige Liv erkjendes og haves for Øje, der vil ogsaa snart en Træng gjøre sig gjældende til at legge den for Dagen dels ved særegne Andagsyttringer indenfor Skolens Bægge dels ved en nojere Tilslutning af Skolen som Samfund til Kirkesamfundet og Menighedslivet. Enhver, som ønsker, at den religiose Dannelsel i Skolen skal være noget mere og bedre end en blot og bar Religionsundervisning i Lighed med alle andre Discipliner, maa ogsaa ønske, at Disciplenes religiose og kirkelige Sands vækkes og og næres ved særegne Andagtsovelser i snævrere og videre Kreds, og dersor have ogsaa mange Stemmer anbefalet saadanne.^{**)} Men vanskeligt bliver det ogsaa her at be-

^{*)} Rieck i ovenauførte Skrift S. 34.

^{**) B. Gr. Gude: Bemærkninger o. s. v. S. 19.}

Schreiter: Ueber d. histor. Princip u. s. w. S. 27.

Dr. Kalkar: Om Religionsunderv. i de lærde Skoler. Odense 1831. S. 16.

stemme Maaden og Grændserne for saadanne Andagtsovelser. Hvad for det Første Skolens private Andagt angaaer, da er der vistnok mere Fare for, at denne skal synke ned til en kold og død Vane end at den skal antage et pietistisk Præg, og dersor maa man fornemmelig bestroebe sig for at give den en saadan Form og et saadant Indhold, at baade Lærere og Disciple kunne føle sig opbyggede derved, og dog ikke gjøre saa hyppig Brug deraf, at Følelsen dersor efterhaanden sleves. I flere Skoler, og saaledes ogsaa her i Ribe Skole, er det Skif, at Lærere og Disciple i Forening begynde deres Dagsgjerning med en Lovsang, og det er umægtelig en smuk Skif, som fortjener Efterligning. Det er vel fornemmelig Ingemanns Morgenfange, man dertil benytter, men det var dog vist ønskeligt, om man forgede for et noget større Udvælg af smukke Morgenpsalmer, da den idelige Hjemtagelse af de samme Psalmer maa være trættende. Af den Grund har man paa enkelte Steder, saavidt vides, indskrænket sig til at begynde Ugen med en saadan Lovsang; men det forekommer os dog at være ønskeligt, at enhver Dag faaer sin højtidelige Indvielse, og det vil heller ikke være vanskeligt af vore mange herlige Psalmer at gjøre et lidet Udvælg af saadanne, som passende ville kunne benyttes til daglig Morgenandagt. Et Forsøg i den Retning er netop gjort her ved Skolen, der for Fremtiden agter at benytte en Samling af 18 Morgenpsalmer, som nogle af Skolens Lærere have udvalgt og besørget i oven nævnte Hjemmed. I denne Samling er Størsteparten af Ingemanns Morgenfange optagen, og desuden andre passende Psalmer af Kingo, Grundtvig, Beye o. Fl. De egentlige Koralmelodier ville kunne afværle med livligere Toner, saaledes som f. Ex. er Tilsældet i Ingemanns smukke Morgenfange: „Nu vaagne alle Guds Fugle smaa“, hvilken ogsaa er optagen i vor Samling.

Men til denne Morgenlovsang ber Skolen vistnok ikke indskrænke sin private Opbyggelse. Der frembyder sig flere Tidspunkter i Skolelivet, paa hvilke det bør være en Trang for Lærere og Disciple at samles med hverandre til en Højtidelighed, hvorfra det opbyggelige Element ikke bør udelukkes, om det end tillige giver Plads for et vækkende, formannende og belærende Ord. Til saadanne Tidspunkter henregne vi Skoleaarets Begyndelse og de aarlige Translokationer samt enkelte andre Dage, der have en særegen Betydning for Skolens Historie eller for dens Lærere; saasom: Skolens Stiftelsesdag, en ny Lærers Tiltrædelse eller Afgang o. s. v. Ved saadanne Lejligheder vil en fort Tale af en af Skolens Lærere være paa sit Sted, og i Forbindelse hermed bør passende Sange aphynges af Lærere og Disciple i Forening. Det er utvivlsomt, at flige Højtideligheder, naar de ordnes og udfortes med Omhu og Skjønsomhed, vilde bidrage meget til at knytte Lærere og Disciple nærmere til hverandre og til at fremme den rette Aland iblandt dem.

Vi komme nu til Slutning til at omtale et Punkt, om hvilket der har hersket og endnu hersker meget forskellige Meninger, som vi vel ikke have noget Haab om at kunne forene med den, vi her ville fremsette, men af hvilke vi dog ikke ville lade os afholde fra at uttale, hvad vi i Hovedsagen maa fastholde som vor Overbevisning, og det er angaaende Disciplenes Kirkegang. Vi nægte ingenlunde, at dette Punkt frembyder særegne Vanskeligheder, og at Sagen ingenlunde er afgjort med et Ja eller Nej; men vi mene paa den anden Side, at man har været og er altfor ligegyldig og uwirksom i denne Henseende, og at det især er denne Ligegyldighed og Uwirksomhed, som nu gjør Sagen saa vanskelig. Saasnart man nemlig blot i det Hele er enig med den i det Foregaende fremsatte Anstuelse angaaende

Skolens Forhold til det christelige Liv — og derom mene vi, at enhver christelig Lærer vil være enig med os — saa sjønnes ikke rettere, end at man ogsaa maa være enig i at erkjende det som noget højst sorgeligt og forkert, at den lærde Skoles Disciple ere saa fremmede for det kirkelige Menighedsliv og den offentlige Gudsdyrkelse, som de i Almindelighed ere. Noget bor der altsaa gjores, for at et naturligere og mere levende Forhold kan komme i stand, men Spørgsmaalet er, hvorledes dette bor ske, at Djemedet kan opnaaes i Land og i Sandhed.

Vi ville ikke her stille os paa Lovens Standpunkt; thi i saa Fald var Sagen let og klar. Den endnu ikke ophævede Skoleforordning af 7de Novbr. 1809 bestemmer nemlig i § 56 saaledes: „For Sangopvartering i og udenfor Kirkerne, som forhen har været paalagt de lærde Skolers Lærere og Disciple, have Vi fritaget dem; men det er Vor Villie, at Disciplene skulle bivaane den offentlige Gudstjeneste, under afværende Tilsyn af Lærerne, forsaavidt Disciplene ikke paa Stedet have Forældre eller Værger, hvis Pligt det er selv at sørge dersor.“ Men denne Lovbestemmelse overholdes vel neppe mere i nogen lærde Skole her i Landet; uden maa ske hvor Skolen er forbunden med en Opdragelsesanstalt;*) og det kan heller ikke nægtes, at den Kirkegang, som blot fremtinges ved et ydre Magtbud, staarer i stor Fare for at forfjle sit Djemed, idet den enten bliver betragtet som et opus operatum, hvis Betydning er uafhængig af det Sind, hvormed det udores, eller som en besværlig Byrde, man iler med at afkaste, naar Skolens Myndighed ophører. Men det sjønnes dog ikke rettere, end at der er en Middelvej imellem

*) Invfr. H. B. Melchior: Histor. Efterretning om Hertufsholm Skole. Kbhavn 1822. S. 451.

en slig stræng legal Overholdelse af Disciplenes Kirkegang og en fuldstændig Ligegyldighed deraf; Misbrugen ophører ikke Brugen, og det er vanskeligt at indse, hvorledes Skolen vil kunne forsøre, at dens Disciple overlades til sig selv i en Sag af saa stor Betydning for deres christelige og sædelige Udvikling. Skolen kan dog ikke her undskyde sig med, at det er Forældres eller Bærgers Sag at paase Disciplenes Kirkegang; thi disse ere ofte saa langt fjerne fra Hjemmet, at dette daglige Tilsyn er umuligt, og Skolen maa derfor i dette Tilfælde træde i Forældrenes Sted og overtage deres Myndighed i denne som i andre Henseender. Naar Børnene have Forældre og Bærger i den By, hvor Skolen er, bor man forudsætte, at det nødvendige Tilsyn med deres Kirkegang, ikke vil savnes, og skulde dette desvagtet være tilstædt, da er Skolens Rektor uden Twivl forpligtet til at opfordre Bedkommende til, enten selv at anvende større Opmærksomhed i den nævnte Henseende eller at overdrage deres Omsorg og Myndighed ogsaa i dette Punkt til Skolen. I ethvert Tilfælde vil der altid være en stor Del Disciple, for hvilke Skolen maa være i Forældres Sted ikke alene med Hensyn til deres Undervisning og sædelige Opførsel, men ogsaa med Hensyn til deres Udvikling i kirkelig Henseende, der dog er enhver christelig Undervisnings og Opdragelses nødvendige Betingelse. Og saafremt en sand christelig Land bøssaler Skolens Lærere og iblandt disse fernemmelig dens Rektor og Religionslærer, da vil Kjærligheden til Disciplene, der som Born i Daaben ere bragte til Frelseren, lære dem at vælge de rette Midler til at drage Børnene stedse nærmere til Kirken, saa at de i den finde deres bedste og høreste Hjem. Men denne Paavirkning paa Disciplene fra Lærernes Side bor tage sin Begyndelse strax efter Optagelsen i Skolen og ikke fremträde som enestaaende For-

maninger men som Resultatet af den hele Undervisning og Opdragelse samst understottes af Lærernes eget Exempel, hvilket Børnene ogsaa i denne Henseende burde kunne rette sig efter. Det er vor Overbevisning, at naar Disciplenes Kirkegang er Lærerne en Samvittighedssag, for hvilken de med forenede Kræfter ville arbejde, da vil det Tilfælde sjeldent eller aldrig indtræffe, at egentlige Tvangsmidler her blive at anvende eller nogen Straf for Forommelse blive nødvendig.*)

Naar det først er blevet Aland og Zone i Skolen, at Lærere og Disciple samles med hverandre i Guds Hus, da vil denne Sædvane øve en større Magt end nogensomhelst udvortes Tvang, og der vil efterhaanden danne sig en Lov og en Bedtægt, som Ingen let vil vove at krenke. Men vi nægte ikke, at det er mere at ønske end at vente, at en saadan Aland vil blive almindelig herskende i vores lærde Skoler, og heri er det netop at vi se den største Bansfelighed med Hensyn til Disciplenes Kirkegang. Thi saa lidet vi bor frygte for at øve en vis Tvang, naar det er Kjærligheden, som tvinger, saameget bor vi frygte for enhver Tvang, som øves uden Kjærlighed; den vil nødvendigvis blive et utaaaleligt Lag og fremavle Slavesind og Hykleri istedetfor christelig Friheds- og Sandhedsaand. Den Skole altsaa, som ikke føler med sig selv, at Kirkens Ve og Vel er paa det nojeste sammenknyttet med Skolens, og at Skolens undervisende og opdragende Virksamhed først ret finder No og Hvile i den offentlige Gudstjeneste: den Skole bor efter vor Overbevisning indskränce sig til Undervisning og den blot sædelige Opdragelse og overlade Disciplenes christelige og kirkelige Udvikling til Forældre og Bærger. Men paa den anden

*) Den konfirmerede Ungdom burde man vistnok i alt Fald indtømme større Frihed end de ukonfirmerede Børn.

Side bør ingen Skole, hvis Lærere i Hovedsagen ere enige med den i det Foregaaende fremsatte Anskuelse af Skolens Forhold til Kirken, af falst Frygt for at komme i Strid med de Frihedskrav, som Nutiden vil gjøre gjældende i alle Retninger, lade sig afholde fra i Kjærlighed at lede de den betreede Born paa den Sandheds og Saliggjorelses Vej, hvilken alene findes i den hellige almindelige Kirke og dens velsignede Naademidler.

Paa enkelte Steder, og saaledes her i Ribe Skole, er det endnu en fra Fortiden nedarvet Skik, at Lærerne og de konfirmerede Disciple i Forening twende Gange om Året gjæste Herrens Bord og deltage saaledes tillige med hverandre i den samme Dag stedfindende offentlige Gudstjeneste. Men naar denne Sædvane er enestaaende og ikke fremgaaer af Skolens hele kirkelige Retning, burde den uden Twivl hellere bortfalde, saa meget mere som den hellige Nadvere fremfor nogen anden kirkelig Handling frøver en alvorlig Forberedelse og en andægtig Stemming, som man ikke kan forudsætte hos alle konfirmerede Disciple, naar disse saa godt som uden Undtagelse indtegne sig til Altergang paa bestemte Dage i Året. Idetmindste burde Skolen, saafremt hin Skik bevares, ved en særegen Undagtsovelse Dagen forud bestræbe sig for at fremkalde den rette Stemming, idet en eller anden af Lærerne, helst Religionslæreren, i en fort Tiltale hensleder paa den hellige Nadveres Betydning og opfordrer til alvorlig Selvprovelse, uden hvilken Sakramentet vilde forsejle sit Djemed. Men hellere end at lade den fælles Altergang bortfalde som det sidste Bidnesbyrd om Forsædrenes Erfjendelse af Skolens Forbindelse med Kirken, burde den gives sin fulde Betydning derved, at Skolen i sin hele Virksamhed bestræbte sig for at fremme det levende Samfund med Christus, som har sit rette og sande Udttryk i den hellige Nadvere.

Saa fremt dette blev alle Læreres fælleds Opgave, som de i hele deres Undervisning og Omgang med Disciplene havde for Øje, da er det vor Overbevisning, at der vilde spores rige og velsignede Frugter deraf, ej blot med Hensyn til Skolens hele Aland og Tone men ogsaa i den Lyst og Iver, hvormed Undervisningen vilde drives i det Enkelte; thi det er saa langt fra at Christendommen, retteligen opfattet, slapper den alvorlige Stræben efter sand og nyttig Kunstdæk, at den meget mere, idet den bestemmer det rette Maal for denne Stræben, giver den en Fasthed og Sikkerhed, som ikke kan andet end være til Gavn for enhver enkelt Lærers og Discipels Flid og Arbejde. Maatte det dersor stedse mere hjendes paa den lærde Skole, at den ikke staer udenfor Kirken men i Kirken, og maatte Lærere og Disciple i Forning stedse mere stræbe efter, at de „Sandheden tro ubi Kjærlighed i alle Maader kunne opvore til Ham, som er Hovedet, til Christus“, da skal med Guds Hjælp den Tid ikke længere være fjern, da Troen og Videnskaben, som have fjæmpet saamangen Kamp med hinanden, ville kunne række hinanden Haanden og i Forening arbejde paa Christi Kirkes Opbyggelse og Forherligelse.

Efterkrist.

Føranstaaende lille Afhandling, som er blevet til ifolge Hr. Rektor Bendtsens Anmodning, var endnu ikke færdig til Tryffen, da jeg modtog min Udnævnelse til Sognepræst. Det vil derfor let kændes paa hele Fremstillingen, at den nødvendige No har manglet mig til at give den den sidste Behandling. Men paa Rektorens udtrykkelige Opsordring har jeg desvagtet offentliggjort mine Tanker om en Sag, som længe har ligget mig paa Hjerte, og for hvilken jeg udbeder mig christelige Skolemænds Opmærksomhed. Naar man blot vil være enig med mig i Hovedsagen, skal jeg Intet have imod at møde Indsigelse i det Enkelte; min Mening ligger der overhovedet kun siden Bægt paa, naar blot Sagen selv maa fremmes.

Ribe, i Juni 1852.

C. E. Thorup.

Efterretninger

om

Ribe Kathedralskole

for

Skoleaaret 1851—52

ved

C. G. A. Bendtsen,
Rector.

Til Fuldstændiggjørelse af den S. 4 i forrige Aars Skoleesterretninger meddelte Liste over Ripensernes Charakterer ved de to første akademiske Examina i Tidsrummet fra 1845—1850 anføres her, at de 5 Disciple, som dimitteredes til Examen artium ved Universitetet i 1850, have i 1851 underkastet sig Anden Examen saaledes, at S. S. A. Meier erholdt Charakteren Laudabilis et publico encomio ornatus, 3 fik Laudabilis og 1 Haad illaudabilis.

I. Afgangsexamens Iste Del i 1851.

Til Afgangsexamens første Del havde meldt sig 3 af Sie Klasses Disciple, nemlig S. V. Hansen, V. R. Ram-sing og A. Utbyholm. Ved Skrivelse fra Cultusministeriet af 16. Juni 1851 var Rektor blevet bemyndiget til, over-eensstemmende med de gjældende Bestemmelser, at anordne det Forudnne med Hensyn til den mundtlige Examens Af-holdelse; den skriftlige Del af Examens, som alene bestaaer i Udarbejdelse af en tydsk Stil, var i ovennævnte Skrivelse bestemt til den 25. Juni. Den fra Ministeriet tilsendte Stilopgave lyder saaledes:

„En Indretning, der for det Meste af Fremmede betragtes fra et falsk Synspunkt, er Italienernes Maade at regne Klokkeslettet (Uhr) paa; imidlertid vilde dog det italienske Folk, dersom vort System efterhaanden blev almindeligere, tage en ejendommelig Skif og en nedarvet (angeerbt) Fore-stillingsmaade. Hvorofte høre vi ikke Italiens lykkelige Jordbund, skønne Klima, rene blaa Himmel rose af Rejsende, og dette er for Størstedelen sandt og ingenlunde overdrevent. Men netop heraf folger, at hvo, som kun kan det, gjerne bliver under aaben Himmel, saalænge han blot kan, og ogsaa vil nyde Luften ved sine Forretninger. Hvormange Haand-

værkere arbejde ikke udenfor Huseene paa fri Gade! Hvor mange Boder ere ikke heelt aabne ud mod Gaden! Hvor meget foregaaer ikke paa Torve, Pladser og i Gaardene! At ved en saadan Levemaade det Djeblik, da Solen gaaer ned og Natten indtræder, maa være mere afgjørende end for os, hvor det tidi ikke bliver Dag hele Dagen, lader sig let indsee. Dagen er virkelig til Ende; alle Forretninger af et vist Slags maa nu endes, og dette Tidspunkt har, som det sommer sig et sandseligt Folk, Aar ud og Aar ind den samme Betegnelse. Nu er det Nat; Enhver fremsiger en fort Bon, Klokkerne ringe, Tjeneren tænder Lamperne, bringer dem ind i Stuen og ønsker „en lykkelig Nat“. Fra dette Tidspunkt, der altid forandrer sig med Solnedgangen, deles Tiden i fire og tyve Timer, og da nu Enhver ved den lange Vane veed, baade naar det bliver Dag og til hvilke Timer Middag og Midnat falder ind, saa er det ikke vanskeligt at gjøre alle Slags Beregninger, hvori Italienerne synes at finde en Fornojelse og et Slags Morskab.“

Den mundtlige Prove foretages den 24. Juli under Nærværelse af Hs. H. Dr. Stiftsprovst Balslev, som af Rektor var indbudten til at deltagte i Censuren. Udfaldet af Examen, efterat Charaktererne for tydsk Stil vare sammenlagte med dem for mundtlig Tydsk, var følgende:

	Geografi.	Naturhist.	Tydsk.	Franst.
Hansen, S. V.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.
Ramsing, V. R.	G.	Mg.	G.	Ug.
Nyholm, A.	G.	Mg.	G.	Mg.

Som Felge af denne Examen i Forening med Resultatet af Proven i de øvrige Fag ved den offentlige Skoleexamen opflyttedes i 7de eller den egentlige Afgangsklasse Disciplene S. V. Hansen og A. Nyholm; men V. R. Ramsing funde, uagtet han havde bestaet Preven i de til Afgangs-

examens første Del henherende Fag, ikke opflyttes i 7de Klasse, da han manglede den tilstrækkelige Modenhed i nogle af de øvrige Fag. Han vil altsaa, efter den gjældende Bestemmelse, have at underkaste sig Afgangseramens første Del paamly iaar, for at kunne opflyttes i 7de Klasse. I denne Anledning finder jeg det hensigtsmæssigt her til Vedkommendes Esterretning og Paaagtelse at lade astrykke § 13 i Culstusministeriets Bekjendtgjørelse af 13. Maj 1850 angaaende en Underviisningsplan og Examensbestemmelser for de lærde Skoler i Danmark. Paragrafen lyder saaledes:

„Enhver af Skolens Disciple, som har tilbragt eet Åar i sjette Klasse eller to Åar i syvende Klasse, har Adgang til at indstille sig til respective første eller anden Deel af Afgangseramen, uden at Skolen kan negte ham saadant. Afgangseramens første Deel betragtes tillige for vedkommende Discipel, som Bestanddeel af sjette Klasses Hovederamen for samme Åar, saa at han ikke to Gange examineres i de samme Fag. Befindes en saadan Discipel efter Udfaldet af hele Hovederamen ikke af Skolen moden til at opflyttes i syvende Klasse, vedbliver han at deelteage i sjette Klasses hele Underviisning ganske som dens øvrige Disciple, og har næste Åar atter at underkaste sig Prøven. Forlader han derimod Skolen for videre at forberedes ved privat Underviisning, ansees han at have fuldendt Afgangseramens første Afdeling med de opnæaede Charakterer og har som Privatist kun at underkaste sig Afgangseramens anden Afdeling. De Disciple i syvende Klasse, der indstille sig til Afgangseramens anden Afdeling, deelteage ikke i samme Åars Skole-Hovederamen.“

2. Om Underviisningen og Fagfordelingen imellem Lærerne. Afgang i Lærerkollegiet.

Underviisningen er bleven ledet ganske i Overensstemmelse med den ministerielle Plan af 13. Maj 1850, og da

den 7de Klasse nu har bestaaet efter denne Indretning i 2 Aar, saa vil første Gang iaa blive afholdt endelig Afgangsexamen med Klassens ældste Hold Disciple, som for 2 Aar siden tog Afgangsexamens første Del.

Fordelingen af den samlede Undervisnings Fag og Timer for Aaret 1851—52 har, efter den af Ministeriet under 11. August 1851 approberede Lektionstabell, været følgende:

Nektor Bendtsen: Latin i 7de og 5te Kl.	18 Timer.
Overlærer Riis: Græsk i 7de—4de Kl., Latin i 6te Kl.	29 T.
Adjunkt Thorup: Religion i hele Skolen, Hebraisk i 7de Kl. og Historie i 3die—1ste Kl.	26 T.
Adjunkt Jacobi: Fransk i 6te—2den Kl. og Dansk i 5te—3die Kl. samt Gymnastik med hele Skolen	28 T.
Adjunkt Salto: Mathematik i 7de—3die Kl. og Fysik i 7de Kl.	23 T.
Adjunkt Rinck: Latin i 4de og 3die Kl., Dansk og Tydsk i 1ste Kl.	29 T.
Adjunkt d'Origny: Naturhistorie i 6te— 1ste Kl. og Kalligrafi i 4de—1ste Kl. . . .	25 T.
Adjunkt Helms: Dansk i 7de og 6te Kl., Tydsk i 6te—3die Kl. samt Dansk og Tydsk i 2. Kl.	23 T.
Const. Adjunkt Hansen: Historie i 7de— 4de Kl. og Geografi i 6te—1ste Kl. . . .	24 T.
Organist Hansen: Sang	3 T.
Snedkermester Knudsen: Geometrisk og Frihaandstegning	6 T.
Skolelærer Raben: Praktisk Regning i 2den og 1ste Kl.	8 T.

Hvormange Timer der iaar har været tildelt hvert enkelt Fag i de forskjellige Klasser, viser nedenstaende Liste:

Sagene: 1. Kl. 2. Kl. 3. Kl. 4. Kl. 5. Kl. 6. Kl. 7. Kl. Summa:

Religion	2	2	2	2	2	2	2	14
Dansk	6	5	3	2	2	2	3	23
Tysk	5	4	2	2	2	3	*	18
Fransk	*	5	4	2	3	3	*	17
Latin	*	*	9	9	9	8	9	44
Græsk	*	*	*	6	6	4	5	21
Hebraisk	*	*	*	*	*	*	3	3
 Historie	3	3	3	2	2	2	3	18
Geografi	3	3	3	2	2	2	*	15
Mathemat.	4	4	3	4	4	4	4	27
Fysik	*	*	*	*	*	*	4	4
Naturhist.	3	3	2	2	2	3	*	15
 Kalligrafi	4	3	2	1	*	*	*	10
Legning	2	2	1	*	*	*	*	6*)
Sang	2	2	2	2	2	2	1	3
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	2	4
 36	38	38	38	38	38	37	36	242

*) Foruden Legneundervisningen i de 3 nederste Klasser har der været 1 almindelig Legnetime for dem af de højere Klassers Disciple, som havde Lyst til at gaae videre i Legnekonsten. I denne Time have 12 Disciple deltaget.

Under 26. Maj d. A. er Adjunkt C. E. Thorup blevet bestykket til at være Præst for Vorde, Fjelbæk og Rommelund Menigheder i Viborg Stift. Efter først at have gjennemgaaet Ribe Skole som Discipel og derefter underkastet sig alle de akademiske Examina med Ære, var han nu

paa 11te Åar Lærer ved Skolen. Skolen taber i ham en for sine Kundskaber og Læredygtighed sørdeles agtet Lærer.

3. Disciplene.

Bed den offentlige Examen i Juli 1851 beløb Discipelantallet sig til 47. Strax efter Examen udmeldtes 2, nemlig C. Bretteville, for at anbringes paa et Handelscontoир, og R. Hertel, for at indsættes i den lærde Skole i Haderslev, i hvis Nærhed hans Fader er Praest; ellers er Ingen udgaaet i Årets Löb. Til Optagelse i Skolen ved det nye Skoleaars Begyndelse vare 18 Aspiranter anmeldte, af hvilke følgende 17 bestode Optagelsesprøven: 1, m. S. P. H. Styrup (4. Kl.); 2, P. J. Hansen (2. Kl.); 3, L. A. U. Helms (2. Kl.); 4, C. J. H. L. Gottlieb (2. Kl.); 5, H. V. Teisen (2. Kl.); 6, C. J. Termansen (2. Kl.); 7, U. W. Wendelboe (2. Kl.); 8, H. C. Winter (2. Kl.); 9, M. Ballin (1. Kl.); 10, C. V. Bendtsen (1. Kl.); 11, L. H. Kjær (1. Kl.); 12, F. F. Lund (1. Kl.); 13, R. R. Nielsen (1. Kl.); 14, A. C. Quedens (1. Kl.); 15, M. A. Sparrevohn (1. Kl.); 16, C. L. Terkelsen (1. Kl.); 17, B. J. Westergaard (1. Kl.); endvidere er i Årets Löb tilkommet: 18, V. C. Schousboe og 19, C. G. L. Meyer, forhen Discipel i Randers lærde Skole. Antallet paa Skolens nuværende Disciple er saaledes .64, hvilke ere fordelede i de 7 Klasser paa følgende Maade:

VIII. Klasse.

- 1, Hviid, Kristian Alexander, en Son af Toldassistent Hviid i Ribe.
- 2, Borchsenius, Johannes, en Son af afdøde Sognepraest for Henne, Borchsenius.
- 3, Friis, Gabriel Michael, en Son af Pastor Friis i Vibenslev.

- 4, Smith, Ole Worm, en Son af Byskriver Smith i Barde.
- 5, Hansen, Sophus Vilhelm, en Son af Kniplings-handler Hansen i Møgeltønder.
- 6, Nyholm, Axel, en Son af Pastor Nyholm i Nyborg.

VI. Klasse.

- 1, Ramsing, Verner Kaspar, en Son af Pastor Ramsing i Darum.
- 2, Andersen, Carthesius Elieser Joachim, en Son af Stiftskasserer Andersen i Ribe.
- 3, Lind, Hans Øllgaard, en Son af Proprietair Lind til Ulfsund ved Lemvig.
- 4, Lindelof, Georg Christian Peter, en Son af Gaardejer Lindelof ved Barde.
- 5, Bjerrum, Peter Janniksen, en Son af Gaardejer J. Petersen i Skjærbæk.
- 6, Koch, Carl Bendix, en Son af Pastor Koch i Astrup.
- 7, Faber, Peter Heinrich, en Son af afdøde Apotheker Faber i Holstebro.
- 8, Müller, Christian Theodor, en Son af Kjøbmand S. J. Müller i Ribe.

V. Klasse.

- 1, Balslev, Laurits Nicolai, en Son af Stiftsprovst Balslev i Ribe.
- 2, Müller, Peter Gustav, en Son af afdøde Pastor Müller til Starup og Grarup.
- 3, Ramsing, Peter Erhardt Marius, en Broder til Nr. 1 i VI. Kl.
- 4, Balslev, Johannes Erasmus, en Broder til Nr. 1 i denne Kl.
- 5, Wiberg, Frederik Vilhelm, en Son af Pastor Wiberg i Aarslev.

- 6, Hestbech, Mathias Smith, en Son af Møller Hestbech ved Lemvig.
- 7, Diderichsen, Thorvald Julius, en Son af Toldinspektør Diderichsen i Holstebro.
- 8, Rjær, Konrad Karl, en Son af Stiftessysselskab Rjær i Ribe.
- 9, Kleisdorff, Gilbert Motié, en Son af Kjøbmand Kleisdorff i Ribe.
- 10, Stampe, Hans Gram August, en Son af Pastor Stampe i Nørre Nebel.
- 11, Bendtsen, Bendl, en Son af Skolens Rektor.
- 12, Seddersen, Barent, en Son af Inspektør Seddersen på Schackenborg.
- 13, Ballin, Siegfried, en Son af Kjøbmand og Borgerrepræsentant Ballin i Ribe.

IV. Klasse.

- 1, Lind, Christian Vilhelm, en Broder til Nr. 3 i VI. Kl.
- 2, Lundsteen, Daniel Maximilian, en Son af Pastor Lundsteen i Aal.
- 3, Krohn, Vilhelm Tetens, en Son af Pastor Krohn i Hem i Salling.
- 4, Paulsen, Paul, en Son af Skräddermester Paulsen i Ribe.
- 5, Styrup, Niels Sophus Peter Høegh, en Son af Toldcontrolleur Styrup i Foldingbro.
- 6, Sparrevohn, Jacob Antonins, en Son af Pastor Sparrevohn i Allerup.
- 7, Nielsen, Oluf August, en Son af Proprietair Nielsen til Endrupsholm.
- 8, Lindhardt, William, en Son af Pastor Lindhardt i Nørreardrup.

- 9, Boesøe, Daniel, en Søn af Proprietair, Kammeraad Boesøe til Tinggaard.

III. Klasse.

- 1, Andersen, Peter Mathias Simonsen, en Broder til Nr. 2 i VI. Kl.
- 2, Troel, Christian Vilhelm Ludvig Emil, en Son af Ritmester Troel, Toldinspecteur i Ribe.
- 3, Lautrup, Christian Jacobi, Sonner af Proprietair
- 4, Lautrup, Laurits Frederik } Lautrup til Estrup.
- 5, Bjær, Cæsius Louis, en Broder til Nr. 8 i V. Kl.
- 6, Tranberg, Hans Gottfred, en Son af afdeude Borgersmester i Ribe, Justitsraad Tranberg.
- 7, Andkjær, Valdemar Dyrkuno, en Son af Pastor Andkjær i Fohl.

II. Klasse.

- 1, Schousboe, Vilhelm Carl, en Son af Pastor Schousboe i Ribe.
- 2, Teisen, Hans Vilhelm, en Son af Pastor Teisen i Lunde.
- 3, Winter, Hans Clausen, en Son af Sognesoged Winter i Sønder-Sejerslev.
- 4, Jørgensen, Hans Adrianus, en Son af Møller Jørgensen i Skjærbaek.
- 5, Helms, Ludvig Adam Nicolaj, en Son af Pastor Helms i Nøddebo i Sjælland.
- 6, Sparrevohn, Hans Georg, en Broder til Nr. 6 i IV. Kl.
- 7, Hansen, Poul Julius, en Son af Pastor Hansen i Gjørding.
- 8, Nielsen, Christian, en Son af Amtsforvalter, Justitsraad Nielsen i Ribe.

- 9, Gottlieb, Christian Jacob Hermann Ludvig, en Son af Pastor Gottlieb i Hvidding.
- 10, Wendelboe, Søren Nicolaj Weisner, en Son af Pastor Wendelboe i Ballum.
- 11, Termannsen, Christian Joachim, en Son af Moller Termannsen i Bejen.
- 12, Meyer, Carl Gustav Leuenbach, en Son af afdøde Ritmester v. Meyer.

I. Klasse.

- 1, Terkelsen, Christian Laurits, en Son af Smedemester Terkelsen i Ribe.
 - 2, Nielsen, Rasmus Rudolf, en Son af Apotheker Nielsen i Skive.
 - 3, Sparrevohn, Martin August, en Broder til Nr. 6 i IV. Kl.
 - 4, Ballin, Morris, en Broder til Nr. 13 i V Kl.
 - 5, Quedens, Anton Christian, en Son af Kjøbmand Quedens i Ribe.
 - 6, Bendtsen, Carl Vincens, en Broder til Nr. 11 i V Kl.
 - 7, Bær, Ludvig Hector, en Broder til Nr. 8 i V. Kl.
 - 8, Lund, Fritz Ferdinand, en Son af Tømmermester Lund i Ribe.
 - 9, Westergaard, Bernhard Julius, en Son af afdøde Katehet Westergaard.
-

Af Skolens ovennævnte 64 Disciple ere de 24 indenbyes og de 40 udenbyes; 25 ere Sønner af Præster, 16 af Embedsmænd (civile og militaire) og andre Bestillingsmænd, 14 af næringsdrivende Borgere og 9 af Landmænd.

4. De i Skoleaaret gjennemgaaede Pensæ. Lære- og Læsebøger.

Religion.

VII. Kl. Øverste Afdeling: Hele Liscos Lærebog samt Matthæi Evangelium. og Galaterbrevet paa Græst. En kort Udsigt over Kirkens Historie indtil Reformationen er blevet meddelt men ikke repeteret. Nederste Afdeling: Liscos Lærebog fra 2den Troesartikel til Bogens Ende samt Galaterbrevet. De 20 første Kap. af Matthæi Evang. ere oversatte men ikke fortolkede.

VI. Kl. Hele Herslebs Bibelhistorie.

V. Kl. Balslevs Lærebog fra Troesartiklerne og til Bogens Ende; men kun repeteret indtil „Fadervor“. Herslebs Bibelhistorie fra 3die Periode i Jesu Liv til Bogens Ende; men Oversigten over N. T.s Bøger er ikke repeteret.

IV. Kl. Balslevs Lærebog forfra indtil det 7de Bud samt fra Fadervor indtil Bogens Ende. Herslebs Bibelhistorie fra det jødiske Riges Deling indtil 3die Periode i Jesu Liv. 10 Psalmer efter P. Hjorts Samling foruden Morgenpsalmerne af Ingemann.

III. Kl. Balslevs Lærebog: de 3 Troesartikler. Herslebs Bibelhistorie forfra indtil det babyloniske Fangenstab. 14 Psalmer af P. Hjorts Samling.

II. Kl. Balslevs Lærebog forfra indtil 2den Troesartikel B (Om Jesu Christi Person). Daugaards og Stokholms Bibelhistorie fra det nye Testamente til Bogens Ende; men nogle af de sidste Stykker ere ikke repeterede. 10 Psalmer af Hjorts Samling foruden Ingemanns Morgensange.

I. Kl. Hele Luthers Katekismus. Hele det gamle Testamentes Bibelhistorie efter Daugaard og Stokholm. — 13 Psalmer af L. Chr. Müllers Samling.

Dansk.

VII. Kl. En Udsigt er meddeelt over den danske videnskabelige og skjonne Litteratur siden 1814, hvortil er knyttet et kort Anhang om den norske Litteratur i samme Periode. Bekjendtskab med Forfatterne er saavidt muligt gjort igjenem de vigtigste af deres egne Værker. Øvelser i mundtligt Foredrag have jævnlig været anstillede; hertil have Disciplene som oftest selv foreslægt Themaerne, men forinden maatte aflevere en skriftlig Disposition. Ugentlig er en Stilskrevens, sædvanlig hjemme, dog undertiden paa Skolen i to samlede Timer. Opgaver have ogsaa været givne af Lærerne i Religion og de gamle Sprog. Desuden har Adjunkt Rinck meddeelt Klassen et kort Begreb af den islandiske Grammatik samt gjennemlæst med den en Deel af Snorros Edda (omtr. en tredie Deel af Gylfaginning).

VI. Kl. Af Thortsens Litteraturhistorie er med nogle Forbigaaelser læst indtil Baggesen og Provestykker af Forfatterne meddeelte. To Digte ere til Øvelse i Recitation lærte udenad. I mundtligt Foredrag ere nu og da Øvelser anstillede. I Regelen er ugentlig en Stilskrevens hjemme.

V. Kl. Nordens Mythologi er gjennemgaaet, og i Forbindelse hermed er Dohlerschlägers „Nordens Guder“ læst indtil „Yduns Frælse“. De vigtigste Regler for dansk Prosodik og Rhytmik ere meddelte Disciplene samt Noget om Digtarterne. Nogle Digterværker ere forelæste for Disciplene og gjennemgaaede med dem, saasom: „Hakon Jarl“ o. fl. 3 Digte ere udenadlæste til Øvelse i Recitation. Af de 2 ugentlige Timer er den ene anvendt dels til skriftlige Øvelser efter Borgens „Veiledning“ (navnlig 14de. og 15de Lektion), dels til Rettelse af de hjemmeskrevne Stile: Dispositioner og Udarbeidelser, tildels med forudgaende Veileding.

IV. Kl. Holst's prosaiske Læsebog er benyttet til Op læsning, Forklaring og Analyse; Bojesens Grammatik er repeteret; 4 Digte ere udenadlært; af Borgens „Beiledning“ ere 22de, 23de og 24de Lektion gjennemgaaede; nogle af de vigtigste Regler for Versebygning ere meddelede Disciplene. Den ugentlige Stiletine er anvendt dels til Rettelse af de hjemmestrevne Stile, hvilke have været af fortællende og beskrivende Indhold (udvidede og fortsatte Fortællinger, samt Fabler, Brevstil og Oversættelser fra Fransk), dels til skriftlige Øvelser især efter 12te og 13de Lektion af Borgens Beiledning.

III. Kl. Holst's prosaiske Læsebog er læst fra Side 59 til 115; Bojesens Grammatik er gjennemgaet og repeteret; 4 Digte ere udenadlært. Hveranden af de 3 ugentlige Timer er anvendt til Stiil, dels til Rettelse af de hjemmestrevne Stile af fortællende Indhold, dels til Stiiløvelser efter Borgens „Beiledning“ (navnlig 10de, 11te og 12te Lektion).

II. Kl. Funch, Regin og Warburgs Læsebog S. 247—407 og S. 438 til Enden. 6 af Digtene ere lært udenad. Bojesens danske Spreglære er repeteret og Æmnerne medtagne. 1 eller 2 Gange Stiil om Ugen, dels efter Diktat, dels efter en læst eller fortalt Historie, dels efter Oversættelse fra Tysk.

I. Kl. Funch, Regin og Warburgs Læsebog S. 1—215 anvendt til Op læsning, Forklaring, Gjenfortælling og til Analyse af et foresat mindre Stykke. Følgende Digte ere lært udenad: I—X, XII—XVII, XIX—XXII, XXIV, XXVI, XXX, XXXIV de 2 første Vers. Det Vigtigste af Sætningslæren og Bojningslæren er læst efter Bojesen og indøvet skriftligt. 2 Stile om Ugen, i Alm. efter Diktat,

nogle Gange Opskrivning af læste Vers eller Oversættelse af et tydft Stykke, som tidligere var læst.

Tydft.

VI. Kl. Goethes Götz von Berlichingen; Hjorts Læsebog, prof. Deel S. 542—99 og 614 til Enden; poet. Deel S. 116—130. Særligt have Disciplene maanedlig opgivet et selvvalgt Pensum af den nyere Tids fortroligste Skribenter. Formlæren er repeteret efter Hjorts større Grammatik; en fortsattet Ordsføningslære er meddeelt, lempet efter Madvigs latinske. Mundtlig ere Disciplene gjorte bekjendte med Grundtrækene af Litteraturhistorien. Lorenzens Stiløvelser S. 80—115 ere anvendte til en ugentlig skriftlig og mundtlig Stil. Af og til ere Extemporalstile skrevne. Hver Maaned er en Stil blevet opgiven af Rector, skrevet paa Skolen og siden censureret af 3 Lærere.

V. Kl. Hjorts Læsebog, prof. Deel S. 385—438; poet. Deel S. 23—48. Formlæren efter Hjorts større Grammatik; de vigtigste Ordsføningsregler ere meddelede mundtlig med Henviisning til Hjort. Af Lorenzens Stiløvelser ere S. 35—47 anvendte til mundtlig, S. 47—52 og 68—71 til skriftlig Stil.

IV. Kl. Hjorts Læsebog, prof. Deel S. 87—134. Formlæren efter Hjorts større Grammatik. Af Lorenzens Stiløvelser er S. 1—7 anvendt til mundtlig, S. 8—18 til skriftlig Stil.

III. Kl. Hjorts Læsebog, prof. Deel S. 1—10 og 21—49. Hjorts mindre Grammatik er repeteret og desuden Kjønsreglerne læste efter den større. Mundtlig Stil efter Wolles Materialier S. 37—59. Af flere Stykker er dog kun omtrent Halvdelen læst. Skriftlig Stil efter Lorenzen S. 1—5.

II. Kl. Riises mindre Læsebog fra S. 106 til Enden. Et Stykke af Læktien har været foresat til Analyse, og til dette have Disciplene hjemme skrevet Gloser, navnlig Substantiverne og Verberne med Angivelse af deres Beining og Substantivernes Kjøn. Hjorts mindre Grammatik repeteret to Gange. Wolles Materialier, forfra til S. 35, ere benyttede til mundtlig Oversættelse, bagstør tildels opskrevne. Af flere Stykker er dog kun omrent Halvdelen læst. En Diktatstil om Ugen.

I. Kl. Riises mindre Læsebog S. 22—78, 82—130. Analyse og Gloser i Lighed med 2den Klasse. Det Væsentligste af Beiningslæren læst efter Hjorts mindre Sproglære, bestandig i den nojeste Forbindelse med de tilsvarende Dele af den danske Sproglære og inddøvet ved Opstyrning af Exempler. Diktat 1 Gang om Ugen. Et Par Digte lærte udenad.

Franſk.

VI. Kl. I Borrings „Etudes littéraires“ er læst fra Side 167—172, 197—216, 309—406, 413—428, 443—452. Abrahams's Grammatik læst ud og repeteret. Cibberns Stiiløvelser, 2den D., fra S. 59—81. En Time om Ugen er blevet anvendt dels til at rette de paa Skolen påbegyndte og hjemme fuldførte Stile og Versioner, dels til Examination af hvad Disciplene i Ugens Læb havde læst udenom paa egen Haand. Af og til er der blevet forelæst Stykker af fransk Litteratur for Disciplene, ligesom de ogsaa jævnligt ere blevne øvede i ex tempore at oversætte saavel fra Franſk til Dansk som fra Dansk til Franſk.

V. Kl. Borrings „Etudes littéraires“ fra S. 1—62 og 105—136. Abrahams's Grammatik repeteret forfra til Ordenes Felge og læst fremad til 2det Tillæg til Syntaxen.

I Sibberns Stiilevelser, 2den Afsdeling, er læst fra Nr. 1—33 (de ulige Nummere). Den ene Time om Ugen er blevet anvendt dels til at rette Stilene, dels til Examination af hvad Disciplene i Ugens Læb havde læst hjemme paa egen Haand.

IV. Kl. Borrings Læsebog for Mellemklasser fra S. 90—116, 151—193 og 241—262. Abrahams's Grammatik forfra til Participierne, 2det Afsnit Kap. 7. Sibberns Stiilevelser, 1ste Deel, fra Nr. 50—82 (de lige Nummere).

III. Kl. Borrings Læsebog for Mellemklasser forfra til Side 34 og fra S. 90—151; Grammatiken forfra til Syntaxens 2det Afsnit. I Sibberns Stiilevelser fra Nr. 9—29 (de ulige Nummere) samt Nr. 30 og 47.

II. Kl. Borrings „Manuel“ fra Side 81 til 147. Efter Abrahams's Grammatik det Vigtigste af Boningslæren indtil de uregelmættede Verber; Sibberns Stiilevelser, 1ste Deel: Nr. 1, 3, 5, 7; 31, 33, 35, 37; 41, 43, 45. I de sidste Maaneder ere Disciplene blevne øvede i at skrive efter Diktat.

Latin.

VII. Kl. Dimittenderne opgive til Afgangseramen: Cicero de officiis (alle 3 Bøger), Cato major og Lælius, Orationes pro lege Manilia, in Catilinam, pro Ligario, pro Dejotaro; af Livius de 4 første Bøger; af Horats de 2 første Bøger af Oderne, alle Epistlerne med Ars poetica; af Virgils Æneide de 3 første Sange.

Statarisk er icke gjennemgaet Cicero de officiis og Horatses Epistler med Undtagelse af Ars poetica. Det Meste af de øvrige ovennævnte Pensla er af Dimittenderne blevet repeteret, i hvilken Repetition Klassens yngste Disciple har taget aktiv Deel, forsaa vidt som de havde læst det før. Tregders Litteraturhistorie er heel gjennemgaet; dog er

der dvælet længst ved de Partier af samme, som angaaer de læste Forfattere.

Den sidste Halvdel af Mythologien, fra Heraklesmythen af, er gjennemgaaet efter Moritz's Haandbog ved G. Winther. Madvigs latinske Grammatik, saavel Formlære som Syntax, er blevet repeteret i større Lektier. To latinske Stile ere skrevne ugentlig, den ene paa Skolen uden Hjælpemidler, den anden hjemme (46 Sider af Henrichsens Opgaver, ny Samling); istedetfor Stilen paa Skolen er hver 14de Dag skrevet en Version af Henrichsens Opgaver til Oversættelse fra Latin paa Dansk. Til mundtlig Extemporaloversættelse er icar brugt Florus, 4de Bog (Nesten fra ifjor), derefter Ciceros Brutus, som dog ikke ganste vil blive læst til Ende.

VI. Kl. Cic. Cato major; Liv. Hist. lib. I—II.; Virg. Æneid. lib. II—III. v. 462. — I Madvigs latinske Grammatik er læst Orddannelseslæren, Ordfejningsslærerens 1ste og 3die Afsnit samt Tillægene; af Metriken Indledningen samt hvad der angaaer Hexametret. Stil er skrevet efter Ingerslevs Materialier 1ste Samling p. 140—184; det samme Stykke er oversat mundtlig, efterat Stilene var rettede og gjennemgaaede; en enkelt Gang er der skrevet en Extemporalstil; hver 14de Dag en Version paa Skolen. — Bojesens og Tregders Haandbøger ere brugte ved Henviisning — Litteraturhistorien især under Læsningen af Cato major —; desuden er i Antikviteterne læst i Sammenhæng Afsnittene om „Romerrigets Beboere“ og „Magistratus“.

V. Kl. Ciceros Taler for Sextus Roscius fra Umeria (Resoliis Udgave) og for det maniliske Lovforslag (Madvigs Udg.) (tilsammen 77 Kapitler); af Ovids. Metamorphoser efter Feldbausch Stykkerne Perseus og Muserne (tilsammen 527 Vers.) I Madvigs latinske Sproglære er læst de 6

første Kapitler af 2det Afsnit i Syntaren (S. 294—379), samt 3die Afsnit (S. 396—407); i Formlæren er repeteret alle Verber med afgivende Perfekter og Supiner, de anomale, defective og upersonlige Verber, samt Orddannelseslæren. Af Lydlæren er gjennemgaaet Capitlet om Stavelsemaal og Betoning, og af Metriken det Vigtigste om Hexametret. — To latinske Stile ere skrevne ugentlig, den ene paa Skolen, den anden hjemme (Ingerslevs Materialier, 2den Samling, S. 110—135 og S. 144—154). Mundtlig Stil eengang om Ugen (Ingerssl. S. 82—102).

IV. Kl. Silfverbergs Lærebog S. 47—Enden. Cæsars Bellum Gallicum 6te Bog og af 7de Kap. 1—71. Phædri Fabulæ, de fleste i 1ste og 2den Bog (448 Vers). — 1ste Afsnit af Ordføningsslæren efter Madvigs Sproglære. Trojels Exempelsamling er anvendt til Indøvelse af Reglerne og Øvelse i mundtlig Oversættelse. Skriftlig Stil efter Ingerslevs Materialier, 2den Udgave S. 37—72, streven eengang om Ugen hjemme, eengang paa Skolen. Stilene ere, navnlig i den første Del af Året, noje gjennemgaaede forud; bagefter ere de lærte udenad.

III. Kl. Silfverbergs Lærebog S. 1—36, 40—47. Der er ført Tilsyn med Udarbejdelsen af Glostebeger, hvilket ikke mindre gjælder om 4de Klasse. Det Væsentligste og Meste af Bejningsslæren efter Madvigs „Formlære“ er gjennemgaaet gjentagne Gange. Et Udvælg af Exempler af Trojels Exempelsamling er benyttet til Øvelse i mundtlig Oversættelse og i det Lettere af Kasuslæren. I sidste Halvår er der skrevet en lille Stil om Ugen efter diktet Danst.

Græsk.

VII. Kl. Dimittenderne opgive til Afgangseramen: Xenophont. Anabasis lib. II—III, Herodot lib. I, Xeno-

phont. memorab. lib. I—II., Platon. Eutyphro et Meno, Demosthen. oration. III Olynth., Luciani Somnium, Charon, Vitarum auctio. Hom. Iliad. lib. III, IV, VI, VII, Sophoc. Antigone, Anthologia Græca ed. Tregder, undtagen Stykkerne af Tragiferne.

Af hele Klassen er læst: Xenophont. memorab. lib. III., Demosthen. oration. III Olynth., Luciani Somnium, Charon, Vitarum auctio, Piscator, VI deorum dialogi, IV deorum marinorum dialogi, Sophoc. Antigone. Madvigs Ordfojningslære fra andet Afsnit til Enden; een Gang om Ugen oversat skriftlig efter Bergs Opgaver til ovennævnte Afsnit, og i den sidste Del af Året nogle af de sammenhængende Stykker; Tregders græske Litteraturhistorie. Desuden have Dimittenderne repeteret Størstedelen af Bojesens Haandbog i Antikviteterne.

VI. Kl. Herodot. lib. IX, 1—100, Xenephont. mem. lib. I—II, Homeri Odyss. lib. X—XI. Tregders Formlære er repeteret; Madvigs Ordfojningslære 1ste Afsnit; til Oversættelse fra Dansk ere Bergs Opgaver benyttede een Gang om Ugen. Bojesens og Tregders Haandbøger ere benyttede ved Henviisning.

V. Kl. Xenophont. Cyropædiæ lib II—III, Homeri Odysse. lib. XII. Tregders Formlære repeteret og den homeriske Dialekt medtagen; Madvigs Ordfojningslære er benyttet ved Henviisning, og af og til ere nogle Exempler af Bergs Opgaver oversatte. I Litteraturhist. er „Homer“ og „Xenophon“ læst.

IV. Kl. Lunds græske Læsebeg. første Afsnit til pag. 23 (IX.) — de danske Stykker oversatte mundtlig, hyppig tillige skriftlig. Af andet Afsnit er læst fra pag. 108—112. Tregders Formlære i det Omfang, som er bestemt for denne Klasse, læst og repeteret.

Hebraisk.

VII. Kl. Øverste Afdeling (Hviid og Borchsenius): Hele Genesis, de 8 første Psalmer samt desuden Ps. 22, 23, 32, 51, 84, 90, 91, 103 og 124; endvidere Profeten Joel. Men Psalmerne og Prof. Joel ere ikke blevne repete-rede paa Skolen. Whittes Grammatik.

Nederste Afdeling (Hansen): Genesis forfra indtil Kap. 20. De grammatiske Begyndelsesgrunde efter Whittes Grammatik.

Historie.

VII. Kl. Middelalderens og den nyere Tids Historie efter Estrups Lærebog i Verdenshistorie.

VI. Kl. Frankrig, England, Portugal, Spanien, Nederlandene og Lydskland indtil 1789 efter Kosods Udtog.

V. Kl. Rom's Historie samt Frankrig, England og Lydskland indtil 1789 efter Kosods Udtog.

IV. Kl. Den gamle Historie efter Kosods Udtog.

III. Kl. Allens Fædrelandshistorie indtil Christian d. 3die. Kosods fragm. Historie forfra indtil den nyere Tid.

II. Kl. Kosods fragm. Historie fra Middelalderen indtil den 2den Pariserfred.

I. Kl. Samme Bog forfra indtil Middelalderen.

Geografi.

VI. Kl. Ingerslevs større Lærebog i Geografi'en.

V. Kl. Samme Bog: Afrika, Amerika og Australien.

IV. Kl. Samme Bog: Asien, Afrika og Nordamerika.

III. Kl. Samme Bog: Europa.

II. Kl. Ingerslevs lille Geografi.

I. Kl. Samme Bog: Europa.

Naturhistorie.

VI. Kl. Hele Zoologien efter V. Prosch: Dyrerigets Naturhistorie, med Undtagelse af Indledningen, som er læst efter V. Prosch; de dyriske Livsytringer. Hele Botaniken efter Bramsen og Dreyer: fortfattet Lærebog i Zoologi og Botanik.

V. Kl. Leddyr og Bleddyre efter V. Prosch: Dyrerigets Naturhistorie. Det linneiske System er repeteret for at øve Disciplene i at bestemme Planter.

IV. Kl. Pattedyrene efter Bramsen og Dreyer. Indledningen til Botaniken (§§ 1—25) og det linneiske System efter samme Bog.

III. Kl. Fuglene, Krybdyrene, Padderne og Fiskene efter Bramsen og Dreyer.

II. Kl. Krybdyrene, Padderne og Fiskene samt §§ 7—12 om det menneskelige Legeme efter Bramsen og Dreyer.

I. Kl. De lavere Dyr efter Kreyers naturhistoriske Lærebog for de første Begyndere.

Der er jevntlig medbragt Planter paa Skolen for at øve VI. V. og IV. Klasse i det linneiske System, og for VI. Klassens Vedkommende tillige for at adskille de naturlige Familier. Alle 3 Klasser have ogsaa deltaget i et Par Excursioner. Til Plantebestemmelserne har været benyttet Petits naturh. Tabel Nr. 3.

Naturlære.

VII. Kl. Den chemiske Deel indtil Meteorologien er læst af begge Partier efter C. Petersens Oversættelse af Dr. Joh. Müllers Grundriß der Physik und Meteorologie. Desuden har det ældre Partie læst efter Drsteds „Naturlærens mekaniske Del“ fra Pendulet og til Tonernes Virkning, og det yngre Parti efter samme Bog forfra til Sammenhængskraftens Indflydelse paa Vædsterne Ligevægt.

Geometri.

VII. Kl. Det ældre Parti har efter Ramus læst Plantrigonometrien samt den mathematiske Geografi efter Steen og repeteret Oppermanns Geometri. Det yngre Parti har læst Stereometrien og 1ste Kapitel af Trigonometrien efter Ramus. Begge Partier have skrevet mathematiske Udarbejdelses hjemme 1 Gang ugentlig, ligesom der ogsaa jævnlig er foretaget Øvelser paa Skolen. 1 Gang om Maaneden ere 2 Timer anvendte til Besvarelse af en mathematisk Opgave paa Skolen uden noget Hjælpemiddel.

VI. Kl. Oppermanns Geometri fra 2den Bog og ud. Opgaverne fra VIII. til XII., med Forbigaaelse af VIII., 16—18 og XI., 8. Skriftlige Opgaver 1 Gang om Ugen til Udarbejdelse hjemme.

V. Kl. Samme Bog fra § 7 til 2den Bog med de sædvanlige Forbigaaelser samt repeteret forfra. Opgaverne til VIII.

IV. Kl. Samme Bog til § 7 med Forbigaaelse af § 3, 94—96.

Arithmetik og Regning.

VII. Kl. Det ældre Parti har gjennemgaaet sammensat Reutesregning, Arrangementer, Permutationer og Combinationer samt Binomialformlen for en heel og positiv Exponent efter Bergs Supplement til Arithmetiken. Det yngre Parti har efter samme Bog læst Ligninger af 2den Grad samt Supplementet indtil Rækker.

VI. Kl. Efter samme Lærebog er gjennemgaaet Læren om Primtal, Maal, Mangefold samt Tals Delelighed, Regning med Rodstørrelser og Kvadratrods Uddragning, negative og Brøk-Exponenter, Bogstavstørrelsers Oplosning i Factorer og Regning med Bogstavbrofer samt Proportioner.

Ligninger af 1ste Grad med 1 eller flere Ubekjendte og Ligninger af 2den Grad ere praktisk indøvede.

V. Kl. Steens Indledning er repeteret med Anvendelse paa Bogstavregningen, der er bleven indøvet tilligemed Decimalbro $\frac{1}{2}$ og Ligninger af 1ste Grad med 1 Ubekjendt.

IV. Kl. Steens Indledning er gjennemgaaet og indøvet ved Erexpler.

III. Kl. Alle Disciplene have gjennemgaaet Reguladetri i hele Tal og Bro $\frac{1}{2}$ efter Ursins Regnebog; de fleste ere dog komme noget videre: saaledes har En regnet ind i Selskabs-regning og En til Bexelregning efter Ursin. Hovedregning 1 Time ugentlig.

II. Kl. De Fremmestige have regnet indtil „Procent-Regning“, Andre indtil „Øvelses-Erexpler“ og de Øvrige af Klassen indtil „Omwendt Reguladeri“ efter Ursins Regnebog. Desuden er Regulatri, saavel enkelt som sammenfat og den omvendte, baade med og uden Bro $\frac{1}{2}$, særligen øvet ved Proveopgaver efter Rabens praktiske Regnebog. Ugentlig 1 Time til Hovedregning.

I. Kl. Et Par af de Flinkeste i denne Klasse have regnet indtil „Øvelses-Erexpler“; iovrigt er øvet Reguladetri i Bro $\frac{1}{2}$ og hele Tal, samt de foregaaende Regningsarter efter Ursins Regnebog. Endvidere efter Rabens prakt. Regnebog Proveopgaver i de 4 Species i Bro $\frac{1}{2}$, Resolution og Reduktion. 1 Time om Ugen til Hovedregning.

5. Bibliotheket og de videnskabelige Samlinger.

Bibliotheket har, som i de foregaaende Aar, modtaget tilvært dels ved de sædvanlige Forsendelser fra Kultusministeriet dels ved Indkjøb for den normerede Sum. Den største Del af denne Sum er iaar blevet anvendt til Anskaffelse af

naturhistoriske Bøger og til Forogelse af det naturhistoriske og fysiske Apparat. Nøjere Efterretning herom skal blive given i næste Års Program.

De fra de danske lærde Skoler i 1851 udstedte Programmer ere følgende:

Aalborg Kathedralskole: Skoleesterretninger af Rektor Mag. Tregder.

Aarhus Kathedralskole: 1, Bidrag til Besvarelse af det Spørgsmaal, om der paalægges Disciplene i vore lærde Skoler meer end tilberligt Arbejde i Skolen og hjemme, ved H. H. Blache, Skolens Rektor. 2, Nogle Ord ved Translocationen efter Hovedexamen i Juli 1850, ved Samme. 3, Skoleesterretninger ved Samme.

Aarhus videnskabelige Realskole: 1, Det attiske Retsvæsen med Hensyn til Religionsforseelser. Af Adjunkt D. A. Hovgaard. 2, Skoleesterretninger af Rektor K. C. Nielsen.

Borgerdydsskolen paa Christianshavn: 1, Udsigt over de ni sidste Skoleaar tilligemed Oplysning om de fremtidige Afgangsprøver. Af Mag. M. Hammerich. 2, Skoleesterretninger af Samme.

Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn: Skoleesterretninger af C. B. Rimestad, Skolens Forstander.

Frederiksborg lærde Skole: Skoleesterretninger af Skolens Rektor Prof. Flemmer.

Haderslev lærde Skole: Skoleesterretninger af Rektor Thrigé.

Horsens lærde Skole: Skoleesterretninger af Rektor Birch.

Rolding lærde Skole: 1, Nordist Mythologie. Et Brudslykke af Adjunkt H. Schmith. 2, Skoleesterretninger af Rektor Prof. Ingerslev.

Metropolitanskolen: 1, De excerptis et fragmentis aliquot Appiani scr. J. C. Espensen; 2, Skoleesterretninger af Rektor Prof. Borgen.

Nykøbing Kathedralskole: 1, Bidrag til Fertolningen af nogle Steder i Ciceros Cato major og Lælius; 2, Skoleesterretninger af Rektor Rosendahl.

Odense Kathedralskole: 1, Bislop Jacob Madsen Veiles Visstatsbog. Et Bidrag til den danske Kirkes Historie af Pastor (tidligere Adjunkt) A. Crone; 2, Skoleesterretninger af Rektor Prof. Henrichsen.

Randers lærde Skole: Skoleesterretninger af Rektor Dr. Thortzen.

Ribe Kathedralskole: 1, Forholdet mellem den klassiske Oldtids og Christendommens Moral, oplyst ved en sammenlignende Udvikling af Læren om Kjærlighed til Fjender (efter Schaubach). Af E. H. A. Bendtsen, Skolens Rektor; 2, Skoleesterretninger af Samme.

Roeskilde Kathedralskole: 1, Biografiske Esterretninger om de Kandidater, som have underkastet sig philologisk Embedsexamen, ved Overlærer F. E. Hundrup, Det Heste; 2, Bevis for Euclids 11te Axiom, af Adjunkt Broager; 3, Skoleesterretninger af Rektor Mag. Elberling.

Rønne lærde og Realskole: 1, Et Bidrag til Besvarelsen af det Spørgsmål: Vor Rønne lærde Skole nedlægges? Af Rektor Mag. Whitte; 2, Skoleesterretninger af Samme.

Slagelse lærde Skole: Skoleesterretninger af fungerende Rektor, Overlærer Wiehe.

Sorø Akademis Skole: 1, Aristoteles's Statslære, 1ste Del, af Rektor -Dr. Bojesen; 2, Skoleesterretninger af Samme.

Viborg Kathedralskole: 1, Kort Oversigt over den tydste

Syntar, af Adjunkt E. Wolle; 2, Skoleesterretninger af Rektor F. C. Olsen.

Von Westenske Institut: Skoleesterretninger af H. G. Bohr, Skolens Forstander.

Følgende norske Programmer ere modtagne fra Ministeriet:

Bergens Lærde Skole: Nogle Forandringer ved og Tillæg til Langes græske Grammatik. Af Rektor H. Holmboe. 1850.

Christiania Kathedralskole: 1, Brudstykker af Forelæsninger over den Helleniske Litteraturhistorie, holdne ved Universitetet (om Hellenernes ældste episke Poesi) af F. C. Vibe, Skolens Rektor; 2, Beretning om Skolens Årsfester i 1848 og 1849, meddelt af Samme. 1850.

Samme Skole: De syv første og den treogtredive Sang af Dantes Inferno, oversatte i Originalens Versmaal af C. Müller, const. Adjunkt. 1851.

Skiens Lærde Skole: 1, Om Functionen Gm., især med Hensyn til dens numeriske Evaluation. Af Adjunkt Arenz; 2, Skoleesterretninger af Rektor Musæus. 1850.

Samme Skole: 1, Om den forestaaende Sammenkomst af Filologer og Skolemænd fra de 3 nordiske Riger, af Rektor Musæus; 2, Skoleesterretninger af Samme. 1851.

Endvidere 126 preussiske Gymnasialprogrammer for 1850.

6. Ministerialskrivelser.

• 26. August 1851. Ligesom det ved Kongelig Resolution af 6. Mai f. A. (bekjendtgjort under 13. Mai næsteften) angaaende Ophævelsen af den hidtilværende Examens artium § 24 er indrommet Privatister, som ved uovervindelig Sygdoms- eller anden Forhindring ere blevne udelukkede fra at indstille sig til den ordinaire Afgangs- eller Afgangsexamen, til hvilken de have været anmeldte, efter

nærmere derom indgiven Begjæring, at blive stedede til en extraordinair Prove i den paatolgende Januar Maaned der, hvor de først var anmeldte til Proven, saaledes vil Ministeriet i samme Henseende herved have bestemt følgende nærmere Negler, hvorefter en lignende Tilladelse kan ventes meddelt de lærde Skolers Disciple, der ved lovligt Forsald ere blevne forhindrede fra enten at indstille sig til eller at fuldende en af Afgangseramens to Ufældinger ved den Skole, hvor de have nydt Skolegang, nemlig:

1) Den Discipel, som ved lovlig Forhindring udelukkes fra i rette Tid at indstille sig til Afgangseramens første Del eller fra helt at fuldende denne, kan det tilstedes ved Skolen at underkaste sig ved Begyndelsen af det næstpaafølgende Skoleaar en extraordinair Afgangseramens første Del, hvilken da maa tages helt, saavel dens skriftlige som mundtlige Del i alle Examensfagene, om Examinanden endog har fuldendt endel af Proven, inden han forlod Examen. Begjæring, ledsgaget af behorig Bevisslighed for Forsaldets Gylighed, om at stedes til en saadan særlig Prove, maa af vedkommende Skoles Rektor være Ministeriet tilstillet i det mindste 14 Dage før det nye Skoleaars Begyndelse;

2) Den Discipel, som formedest lovligt Forsald enten forhindres fra i rette Tid at indstille sig til eller helt at aflægge Afgangseramens 2den Del kan det tillades at underkaste sig denne Del af Examen paa ny ved Skolen i den næstpaafølgende Januar Maaned. Begjæring om at stedes til saadan særlig Prove maa, ligeledes bilagt med behørigt Forsaldsvidnesbyrd, være Ministeriet tilstillet inden Udgangen af September Maaned.

4 Septbr. 1851. Idet jeg (G. N. Madvig) forbeholder mig senere at meddele Dñrr. Rectorer nogle ved Provelsen af de indsendte skriftlige Arbeider fra den nylig

afholdte Afgangsexamen ved de lærde Skoler og ved Examenscommissairens Uttringer fremkaldte Bemærkninger, anseer jeg det for rigtigst allerede nu særlig at udtales mig om den Usikkerhed om visse Punkter Charakteerbestemmelsen ved Examen vedkommende, der saavel, efter hvad der ellers er kommet til min Kunstdab, finder Sted, som ogsaa udtrykkelig er gjort til Gjenstand for Forespørgsel hos Ministeriet, og at fremsætte, hvad jeg i denne Henseende maa ansee for det Rette og ønske iagttaget, gaaende ud fra den i § 15 af Bekjendtgjorelsen af 13. Mai 1850 om en Underviisningsplan for de lærde Skoler, Nr. 2, givne Bestemmelse. Naar der er Tale ikke om at uddrage en Hovedcharakteer af Specialcharakterer, (hvorved spørges om, hvilken Vægt Manglen paa eller ringere Grad af Dygtighed i visse Fag bør have paa Dommen om den hele for Dagen lagte Dygtighed), men om at uddrage Charakteren for et Fag af forskellige Vota, maa de 6 Charakterer betragtes som Trin, der staae lige langt fra hverandre, og de kunne da passende betegnes ved Tallene 6 (ug), 5, 4, 3, 2, 1 (slet). Enhver Censor kan nu betegne, at han giver Charakteren med en vis Helden til at gaae opad eller nedad, ved at tilføje et + eller −, der hvert gjælder $\frac{1}{3}$ som Tillæg eller Fradrag, saa at f. Ex. mg + regnes for $5\frac{1}{3}$, mg − eller mg ? for $4\frac{2}{3}$. Fagcharakteren bestemmes da efter samtlige saaledes udtrykte Vota ved simpel Uddragning af Middeltallet, saa at f. Ex. mg ? ($4\frac{2}{3}$), g + ($4\frac{1}{3}$) og g (4) give $1\frac{3}{3} = 4\frac{1}{3}$ eller g +, d. e., da + og − bortfalde ved de endelige Charakterer, g o d t. Da Bortkastning af Brok ved Tal, der endnu skulle sammenlægges med andre, formindsker Noiagtigheden, bør den først finde Sted ved den endelige Fastsættelse af Fagcharakteren, saa at i skriftligt Latin Charakteren for Stiil og for Version hver for sig udtrykkes med den fremkomne Brok, og

af begge disse Tal uddrages Middeltallet, eller — hvilket er det Samme — Middeltallet paa eengang uddrages af samtlige 6 Vota, tre for Stilen og tre for Versionen. (F. Ex.

$$\text{Version } g+, \text{ mg?}, g = \frac{4\frac{1}{3} + 4\frac{2}{3} + 4}{3} = 1\frac{1}{3} = 4\frac{1}{3} (\text{g+}), \text{ Stil } g?,$$

$$g, \text{ tg+} = \frac{3\frac{2}{3}, 4, 3\frac{1}{3}}{3} = 1\frac{1}{3} = 3\frac{2}{3} (\text{g?}), \text{ tilsammen } \frac{4\frac{1}{3} + 3\frac{2}{3}}{2}$$

$$= 4 \text{ o: g, eller } \frac{4\frac{1}{3} + 4\frac{2}{3} + 4 + 3\frac{2}{3} + 4 + 3\frac{1}{3}}{6} = 2\frac{4}{6} = 4 \text{ o: g). Skulde}$$

Middeltallet staae lige i Midten imellem 2 hele Tal, seer Udsaget til den mildere Side, altsaa $4\frac{1}{2} = \text{mg}$. Hvor Charakteren for den skriftlige Prove skal lægges sammen med Charakteren for den mundtlige, synes der at være Grund til, hvad ogsaa, saavidt mig bekjendt, de fleste Learere antage for rigtigt, at tillægge den mere omfattende mundtlige Prove noget større Vægt, og jeg anseer det da for tilladeligt at regne den mundtlige Prove dobbelt og den skriftlige enkelt, saaledes at enten Middeltallet af de 3 Vota for den skriftlige Prove med bibeholdt Brok, hvis saadan fremkommer, sættes eengang og Middeltallet af de 3 Vota for den mundtlige Prove (ligeledes med bibeholdt Brok) to Gange, og heraf affer uddrages et Middeltal, eller, hvad der er det Samme, de 3 Vota for den skriftlige Prove sættes een Gang og de for den mundtlige 2 Gange, og Middeltallet uddrages for alle 9 Tal. (F. Ex. Lydsk skriftlig tg+, g, g = $\frac{3\frac{1}{3} + 4 + 4}{3} = 4\frac{1}{3} = 3\frac{7}{9}$, Lydsk mundtlig g+, g+, mg? = $\frac{4\frac{1}{3}, 4\frac{1}{3}, 4\frac{2}{3}}{3} = 4\frac{1}{3} = 4\frac{4}{9}$, altsaa $\frac{3\frac{7}{9}, 4\frac{4}{9}, 4\frac{4}{9}}{3} = \frac{12\frac{2}{3}}{3} = 4\frac{2}{9}$ o: g, eller $\frac{3\frac{1}{3} + 4 + 4 + 4\frac{1}{3} + 4\frac{1}{3} + 4\frac{2}{3} + 4\frac{1}{3} + 4\frac{1}{3} + 4\frac{2}{3}}{9} = \frac{38}{9} = 4\frac{2}{9} \text{ o: g.})$

Fovrigt finder jeg mig, hvad Anvendelsen af de enkelte Charakterer i Forhold til Præstationernes Godhed angaaer, foranlediget til at uttale, hvad vistnok de fleste Lærere af sig selv have erkjendt, men hvad dog ikke overalt synes tilstrækkelig fastholdt, at naar en Scala af 6 danske Charakterer sættes istedenfor de 5 latinske (O medregnet, — slet), opstaaer der en utilborlig Lempeighed i Charakteriseringen, hvis mg ligefrem regnes — laud., godt = h. ill., tg. = n. cont., idet Charakteren maadelig da aldeles bliver uden Anvendelse og Betydning, og Præstationer betegnes som „meget gode“ og „gode“, der ikke fortjene disse Prædikater; meget mere maa meget godt svare til et godt og fuldstændigt laud., godt til et svagt og twivsamt laud. eller et bedre h. ill., temmelig godt til et svagt h. ill. eller bedre n. cont. og maadelig til et decideret n. cont.

Endnu tilfeier jeg, at de skriftlige Gramensarbeider, der indsendes til Ministeriet, ønskes forsynede med Angivelse af den for hvert givne Charakteer eller Middeltallet af Vota, for at Ministeriet, forsaavidt det dertil finder Anledning, ved Sammenligning af Charakterer og Arbeider kan danne sig en Forestilling om den paa ethvert Sted i ethvert Fag anvendte Maalestok.

2. December 1851. Da Bekjendtgjorelsen af 13. Mai 1850 angaaende en Underviisningsplan og Gramens-bestemmelser ved de lærde Skoler ikke indeholder nærmere Regel for, hvorledes Opgaverne til de skriftlige Prover ved de lærde Skolers aarlige Hovedexamina skulle meddeles, og da det er Ministeriet bekjendt, at der i denne Henseende følges en forskjellig Fremgangsmaade ved de forskjellige Skoler har Ministeriet, i Anledning af en derom fra en Rektor indkommen Forespørgsel, fundet det passende herved at uttale, at det ansees at være Pligt for Lærerne i de Fag, som ere Gjen-

stand for skriftlig Prove, selv at forfatte eller foreslæge Op-gaverne for de skriftlige Udarbejdelses i deres respective Fag, saaledes at Opgaverne derefter blive at forelægge Rector, der er berettiget til at gjøre de Forandringer i dem, som han anseer ønskelige, eller til endog i fornødent Fald at meddele andre i de indleverede Opgavers Sted.

13. Maj 1852. Da en vis Grad af Stadighed i Benyttelsen af de engang ved Underviisningen i de lærde Sko-ler valgte Lære- og Lærebøger, i højere Grad end hidtil paa nogle Steder har været Tilsældet, ikke blot i øconomist Hens-sende er ønskelig for Disciplene, men ogsaa i pædagogisk Henseende tilraadelig, og da en større Overensstemmelse imellem Skolerne i Valget af Lære- og Lærebøger ligeledes synes ønskelig saavel med Hensyn til den ikke sjeldne Overgang af Lærere og Disciple fra den ene Skole til den anden, som i Henseende til Kontrollen med Underviisningens Gang og Standpunkt i samtlige Skoler, har dette Anliggende i sin Helhed allerede længe været Gjenstand for Ministeriets Op-mærksomhed og Overveielse. Navnligen har Ministeriet paatænkt dels at træffe fornoden Foranstaltung til, forinden Tilladelse gives til Indførelse i nogen Skole af hvilkensom-helst ny Lærebog, at sikre sig et Eksp. af sagkyndige Mænd over de i Forslag bragte nye Bøger, dels efter nærmere Konference med Underviisningsinspektoren, at overdrage nogle kyndige Mænd at foretage en Revision af de allerede i flere eller færre Skoler indførte Lærebøger i et vist Fag, og at ytre sig om, hvorvidt nogle maatte ansees saalidet hensigts-mæssige, at de bør føges fjernede, samt om hvad de i det Hele med Hensyn til deres Brug maatte finde at bemærke:

Den endelige Ordnung af Sagen fræver imidlertid en længere Tids Forberedelser, og navnligen ønskes den foreløbigen gjort til Gjenstand for personlig Forhandling mellem

**Skolernes Rektorer og Lærere og Undervisningsinspektoren
ved dennes forestaaende Besøg af Skolerne.**

Ministeriet skal derfor her indskrænke sig til den foranstaende almindelige og foreløbige Meddelelse, idet man forbeholder sig i sin Tid at meddele de Bestemmelser, som ville blive endeligen vedtagne.

Iffun i Henseende til et Punkt, nemlig den ved Frd. af 7. Novbr. 1809 § 42 foreskrevne Tid for Indsendelsen til Ministeriets Approbation af Forlag om nye Lære- og Læsebogers Indførelse i det næstkomende Skoleaar, vil Ministeriet herved have fastsat den forandrede Regel, at disse Forlag for Fremtiden og allerede for indeværende Aar blive at indsende inden Udgangen af hvert Aars Mai Maaned, og i Overensstemmelse hermed anmodes Hr. Rectoren tjenstligen om at iagttagte det Fornødne.

Ministeriet tilfoier, at Undervisningsinspectoren for de lærde Skoler under Dags Dato er meddeelt Indholdet af denne Circulairskrivelse.

18. Mai 1852. Under den nuværende Fremgangsmåade ved Adjuncternes Ansættelse ved de lærde Skoler, hvorefter disse Lærere foreløbigen constitueres i de paagjældende Embeder og først efter et Aars Forlob erholde kongeslig Udnævnelse, naar de dertil af vedkommende Rector anbefales, har det hidtil ikke været iagttaget, at de paa saadan Maade constituerede Lærere netop lige efter et Aars Forlob, efterat de i saadan Egenstab ere blevne antagne; have erholdt fast Ansættelse; Tidspunktet herfor har tildeles været afhængigt af vedkommende Rectors Indstilling, og vel ere de fleste Adjuncter blevne allernaadigst bestykkede om trent et Aar efter deres Antagelse til Lærere, men dog have ikke Haar, væsentligst som en Folge af at Indstilling fra Rectorerne om deres Udnævnelse er udebleven over denne Tid, maattet vente længere.

Ligesom det i og for sig er ønskeligt, at Forholdet i den omhandlede Henseende bliver lige for alle Adjunkterne, saaledes er det nu, efterat Berettigelsen til Pension ifølge Pensionsloven af 5. Januar 1851 er knyttet til den kongelige Ansættelse, og Tjenestetiden, regnet fra den første kongelige Ansættelse, er et af Momenterne, hvoraf Pensionens Størrelse afhænger, af Vigtighed, at de ommeldte Lærere stilles under lige Vilkaar og at der ikke forholdes dem kongelig Ansættelse længere, end Hensigten med at lade dem en vis Tid staae paa Prøve som konstituerede gør nødvendigt.

Ministeriet har derfor vedtaget og skal herved bringe til almindelig Kundstab følgende nærmere Regler for Ordningen af dette Forhold:

1. Ligesom hidtil bliver, naar en Adjunktpost ved de lærde Skoler bliver ledig, den Kandidat blandt de Ansogende om Embedet, hvem Fortrinnet gives til dette, foreløbigen at konstituere til Lærer ved den paagjældende Skole og kan først indstilles til kongelig Ansættelse som Adjunkt efter et Års Ferlob, naar han dertil erhverver sig vedkommende Rektors Aubefaling.
2. Filologiske Kandidater, der have underkastet sig den ved Aneruddingen af 2. Febr. 1849 befalede historisk-filologiske Embedsexamen, kunne, selv om de i et År have fungeret som konstituerede Lærere, ikke indstilles til kongelig Udnævnelse, førend de have underkastet sig den ved samme Anerudding § 13 forestrevne praktiske Prøve, men kunne paa den anden Side, hvis de have fuldendt denne praktiske Del af Examen med bedste Charakter, allerunderdanigst foreslaaes til fast Bestifikelse efter et halvt Års Ferlob.
3. Adjunkternes Anciennetet med Hensyn til deres Plads i den normerede Gagerække regnes ligesom hidtil fra den

Dato, de ere konstituerede til Lærere i det lærde Skolever-
sens Tjeneste.

4. Enhver Rektor har inden et Aar, og for de fornævnte
filologiske Kandidaters Vedkommende inden et halvt Aar,
esterat en Lærer er konstitueret i en Aldjunktpost ved den
af ham forestaaede Skole, til Ministeriet at afgive Erklæ-
ring om, hvorvidt en saadan Lærer egner sig til fast An-
sættelse, og, forsaaavidt Rektor ikke ester denne Frist troer
dertil at kunne anbefale den paagjældende Lærer, uden at
han dog finder tilstrækkelig Anledning til da at andrage
paa hans Hjernelse fra Skolen, vil han ved Udlebet af
næste Halvaar have at indkomme med ny Beretning og
Forslag.

Overeensstemmende hermed anmodes Hr. Rektoren tjenst-
ligen om at iagttagte det Fornødne.

7. Fordelingen af Beneficerne i Skoleaaret 1851—52.

I følge Ministeriets Approbation af 2. December 1851
have Beneficerne for dette Aar været fordelt saaledes:

A. Høieste Stipendium, 50 Rbd.

(10 Rbd. at udbetale, 40 at op lægge).

1. K. A. Hviid. 2. J. Borchsenius.

B. Mellomste Stipendium, 35 Rbd.

(10 Rbd. at udbetale, 25 at op lægge).

1. G. M. Friis. 2. B. K. Ramsing. 3. J. C. E.
Andersen. 4. C. B. Koch. 5. C. Th. Müller. 6. P. J.
Bjerrum. 7. G. C. P. Lindelof. 8. B. Bendtsen. 9. G.
M. Kleisendorff.

C. Laveste Stipendium, 20 Rbd.

(10 Rbd. at udbytale, 10 at oplegge).

1. K. K. Kjær.
2. Th. J. Diderichsen.
3. P. Paulsen.
4. H. D. Lind.
5. H. G. Tranberg.

D. Fri Underviisning.

(Foruden Stipendiærerne).

1. P. G. Müller.
2. P. H. Faber.
3. H. G. A. Stampe.
4. F. B. Viberg.
5. W. Lindhardt.
6. C. L. Kjær, samt
7. som extraordinair Gratist E. B. Bendtsen.

E. Underviisning mod nedsat Betaling

i Overensstemmelse med allerh. Resolution af 29. Novr. 1816.

1. J. A. Sparrevohn.
2. C. G. L. Meyer.

F. Det Borckeske Legat.

(Sal 23 Rbd. 87 §. til Deling mellem 2 Disciple).

1. K. A. Hvidt.
 2. J. Borchsenius.
-

De twende Portioner af det Moltkeske Legat, som ere tillagte Ribe Kathedralskole, oppebæres for Liden of Disciplene J. Borchsenius og K. K. Kjær.

I dette Aar ere første Gang Portioner af det Nissenske Legat findatsmæssigen blevne uddelte. Efter endt Halvaars-examen i December Maaned 1851 vare Rektor og Lærere samlede, for at tage under Overvejelse, hvormange og hvilke Disciple der meest maatte ansees for egnede til at komme i Betragtning ved Uddelingen. Som Følge af denne Overvejelse udnævntes følgende Disciple til iaar at oppebære Legatportioner:

A. Understøttelsesportioner.

I. Øverste eller 3die Klasse, 71 Rbd. 2 Mt.

1. J. Borchsenius (tillige som Flidsbelønning).

II. Mellemste eller 2den Klasse, 35 Rbd. 4 Mt.

1. K. A. Hviid (tillige som Flidsbelønning). 2. G. C.

P. Lindelof. 3. G. P. Müller. 4. H. G. Sparrevohn.

III. Nederste eller 1ste Klasse, 17 Rbd. 5 Mt.

1. B. K. Ramsing. 2. P. C. M. Ramsing. 3. F. B. Wiberg. 4. L. J. Diderichsen. 5. P. Paulsen. 6. H. G. Tranberg. 7. C. G. L. Meyer. 8. C. J. H. L. Gottlieb. 9. C. Terkelsen (tillige som Flidsbelønning)

B. Flidsbelønninger a 9 Rbd. 2 Mt.

1. S. B. Hansen. 2. J. E. Balslev. 3. L. N. Balslev. 4. M. S. Hestbeck. 5. C. B. Lind. 6. D. M. Lundsteen. 7. P. M. S. Andersen. 8. V. C. Schousboe. 9. H. C. Winter. 10. R. R. Nielsen.

Til almindeligere Bekjendtgjørelse for Bedkommende aftrykkes her Legatets fgl. confirmerede Fundats in extenso.

Confirmation

paa

en Fundation for afdøde Eier af Spottrup Hovedgaard,
Kiss Kissens Legat til Disciple i Ribe, Marhuis, Aalborg,
Viborg og Randers lærde Skoler.

Vi Frederik den Syvende,

af Guds Raade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg, gjøre vitterligt, at, estersom hos Os er ansøgt og begjært Vor allernaadigste Confirmation paa en Fundation for afdøde Eier af Spottrup Hoved-

gaard, Nijs Nissens Legat til Disciple i Ribe, Aarhuus, Aalborg, Viborg og Randers lærde Skoler, saaledes lydende:

Bed Testament af 19. April 1845 har den nu asdede Eier af Spøttrup Hovedgaard, Nijs Nissen, bestemt, at $\frac{1}{5}$ af hans Esterladenskaber skal tilfalde de lærde Skoler i Ribe, Aarhuus, Aalborg, Viborg og Randers, hvorom fornævnte Testaments Post 11 lyder Ord til andet saaledes:

„De lærde Skoler i Ribe, Aarhuns, Aalborg, Viborg og Randers tillægges hver af mit Bo to Lodder, er i alt Ti Lodder eller $\frac{5}{6}$ Dele, som udbetales, eller i gode Panterobligationer udlægges til vedkommende Skoledirektioner paa ethvert Sted, som have samvittighedsfuldt at paase og drage Omsorg for, at de givne Kapitaler sikres enhver Skole paa anordningsmæssig Maade, saa at der ikke noget deraf ved Panternes Utilstrækkelighed skal gaae tabt. Renterne af de legerede Kapitaler skulde udelukkende, ved enhver Skole især aarlig anvendes til og tillægges de af dens Disciple, som dertil qualificere sig, nemlig saaledes:

a) $\frac{1}{5}$ Dele af hvert af fornævnte Skolelegaters Renter uddeles til og gives saa mange af hver Skoles Disciple, som formedelst Uformuenhed og moralst god Vandel, der maa komme i særlig Overvejelse, hertil qualificere dem.

b) Den øvrige 5te Del skal uddeles til de af Skolernes Disciple, der, inden at være egentlig trængende til Understøtelse udmaerkede dem ved Flid og moralst god Vandel, og denne Andel af Legatet skal saaledes være en Opmuntring for Flid og Sædelighed for den her nævnte Klasse af Disciple.

Hvilke Individer af hver Skoles Disciple der, paa Grund af Uformuenhed, eller Flid, m. m. som anfert, blive at tildele Renteportionerne, afgjøres af Rektor og Adjunkterne ved enhver Skole for sig, saaledes at den yngste veterer først og derefter de andre Adjunkter, de yngre før de ældre, og til

Slutning Rektor. Pluralitet gør da Udslaget og ere Stemmerne lige, saa bliver den Bestemmelse den gjældende, som Rektor tiltræder. Kuns naar Minoriteten antager at have Anledning til at anke over de i fornævnte Henseender tagne Bestemmelser, skal Skoledirektionen afgive Resolution i Sagen, hvorved det da skal have sit Forblivende.

Førørvigt skulle Disciplene kuns under Skoletiden oppebære det Halve af det, dem af Legatet tillægges; det øvrige Halve oplægges under Skoledirektionens Bestyrelse, indtil de dimitteres og gaae til Akademiet, da dem udbetales Oplags-Kapitalen.

Skulde een eller flere af de nævnte Skoler gaae ind, bliver det samme tillagte Legat at fordele iblandt de øvrige, heri udtrykkelig nævnte, lærde Skoler og anvendes som aufort. Legaterne maae ingensinde anderledes end nævnt er fratages de benævnte Skoler og anvendes for andre Skoler."

Til Opfyldelse af denne Testators saaledes tilkjendegivne Billie, og som fremtidig Regel for Bestyrelsen og Aluvendelsen af disse Midler have vi Undertegnede, som Testamentets Erekutorer, efter foregaaende Overlæg med vedkommende Autoriteter, hvem Skolernes Larv er anbetroet, og i Forventning af Kongelig Konfirmation, forfattet og oprettet føigende Fundats.

§ 1. Det i Overeensstemmelse med bemeldte Testament herved oprettede Legat skal føre Navn af „Niss Nissens Legat til Disciple i Ribe, Aarhus, Aalborg, Viborg og Randers lærde Skoler.“

§ 2. Legatets Grundfond bestaaer i den Kapital af 65,827 Rbd. 88 £., som ved Testators Boes Slutning er udtagt til Skolerne, og hvoraf $\frac{1}{5}$, altsaa 13,165 Rbd. 56 £., er tillagt enhver af de fem Skoler.

§ 3. For Legatkapitalens Bevarelse og Frugtbargjørelse drager Skolens Forstanderstaf og Ephorat Omsorg efter de Regler, som ere foreskrevne for Skolens øvrige Kapitaler. Dog bør Kapitalen stedse holdes adskilt fra Skolens øvrige Kapitaler og Stipendiefonds, og førstilt Regnskab deraf af Skolens Regnskabsfører aflagges tilligemed de øvrige Skolens Regnskaber, og samme revideres og decideres i Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet i Forbindelse med den almindelige Revision af Skolens øvrige Regnskaber. For sit Arbeide nyder Regnskabsføreren en aarlig Godtgjelse af 20 Rbd.

§ 4. Uddelingen af Legatets Renter til Disciplene skeer af Skolens Rektor, Overlærere og fast ansatte eller konstituerede Adjunkter, dog at ingen Lærer deri deltager, naar han ikke har undervist i Skolen fra Begyndelsen af det Skoleaar, hvori Uddelingen foregaaer. Ved Voteringen iagttages, at den yngst ansatte (eller konstituerede) Adjunkt voterer først, dernæst de øvrige opad efter Ejendomstalder, og på samme Maade Overlærerne, og Rektor sidst; og Afgjorelsen skeer da ved simpel Pluralitet af Stemmerne, eller hvis disse blive lige, da efter den Mening, for hvilken Rektor har erklæret sig; men dersom Minoriteten antager at have Anledning til at anfe over de af Pluraliteten tagne Bestemmelser, saavel om hvilke Disciple der skulle admitteres til at nyde Legatet, som angaaende Portionernes Størrelse, skal Skolens Ephorat afgive Resolution i Sagen, hvorved det da skal have sit Forblivende.

§ 5. I hvert Aars December Maaned henimod den anordnede Juleferie skal Legatets Vortgivelse finde Sted; og have da først hver Skoles Lærere med Hensyn til Discipelsantallet, Trangen og andre i Betragtning kommende Omstændigheder at fordele de § af de til Uodeling disponible

Renter i et passende Antal Portioner, enten ligestore eller af flere Grader, og i Overeensstemmelse med Testamentets ovenanførte Forskrift ved Stemmegivning at udnævne saa mange af Skolens Disciple, som formedelst Uformuenhed, og under Hensyn til den af dem udviste Opsørelse, findes qualificerede til at nyde berørte Understøttelsespotioner, og uavhuligen at bestemme, hvad der skal tilfælde hver især, naar Portionerne ere ulige store. Dernæst fordeles ligeledes den øvrige $\frac{1}{2}$ af Rentebeløbet i saamange og saa store Portioner, som efter de forhaanden værende Forhold findes passende, og til at nyde samme udnævnes ved Stemmegivning det tilsvarende Antal Disciple, som, uden egentlig at behøve nogen Understøttelse, udmærke sig ved Flid og Sædelighed.

§ 6. En Legatportion kan tillægges enhver Discipel, der ved Uddelingen er i Skolen og af Lærerne ansees for egnet dertil, uden Hensyn til, hvorlænge han har været i Skolen; udelukkede ere alene Disciple, der ikke ere bestemte til efter fuldendt Skolekursus at afgaae til Universitetet (ikke-studende). Legatet tilstaaes hvergang kun for det løbende Åar.

§ 7. Af den tildelte Legatportion udbetales Halvdelen strax til vedkommende Disciples Forældre, Forserger eller Bærge; Halvdelen opbevares som Oplag for Disciplen, indtil han har bestaaet Afgangseramens 2den Afdeling ved Skolen, da den, dog uden Tillæg af Renter, udbetales ham.

§ 8. Den engang udbetalte Del af en Legatportion kan aldrig kræves tilbage. Derimod hjemfalder det oplagte Beløb, naar den Discipel, for hvem det var oplagt, dør i Skoletiden eller forlader Skolen uden at tage Afgangseramens sidste Afdeling. Kun i det Tilfælde, at Disciplen fra een af de Skoler, til hvilke Legatet er henlagt, gaaer umiddelbart over til en anden af de samme Skoler for at fortsætte sine Studier og her bestaaer Afgangseramen, kan, naar dette er

gædtgjort, den for ham i den første Skole oplagte Sum ud-
betales ham, deg uden Renter. Ellers skulle hjemfaldne
Oplagssummer, forsaa vidt ikke den i efterfølgende § 9 om-
hændlede Anvendelse af samme indtræder, fornemmelig an-
vendes til dermed i de første Universitetsaar at understøtte
uniforme og verdige Studerende, der have bestaaet Af-
gangseramen ved den Skole, ved hvilken Oplaget haves; men
berorte Summer kunne deg undtagelsessviis benyttes i
Forbindelse med det aarlige Rentebeløb af Legatkapitalen til
Uddeling blandt Skolens Disciple efter de foranførte Regler.
Det tilkommer Lærerkolleget ved den paagjældende Skole og,
i Tilfælde af Unke, Ephoratet at tage Beslutning om Anven-
delsen af hjemfaldne Oplag efter de her givne Bestemmelser.

§ 9. Skulde nogensinde ved nogen af de fem Skoler,
ved Panters Utilstrækkelighed eller paa anden Maade, deres
Andel af Legatet synke under det oprindelige Beløb, da skal
der strax efter Ephoratets Bestemmelse drages Omsorg for
det saaledes tabte Beløbs Restitution ved dertil at benytte
hjemfaldne Oplagssummer, naar saadanne haves, og ellers
ved en passende Formindskelse af de aarlige Legatportioner
og Anvendelse af de derved besparede Renter til i en ikke for-
lang Uarrække at supplere Kapitalen til det oprindelige Beløb.

§ 10. Eigesom dette Legat aldrig maa gives anden
Anvendelse end den ved denne Fundats overensstemmende
med Testators Willie fastsatte, saaledes skal ogsaa, saafremt
een eller flere af de her bencvnte fem Skoler nogensinde
skulde blive inddraget eller ophøre som lerd Skole, den
Samme tilhørende Legatkapital strax tilfalde de tilbageværende
af disse fem Skoler til lige Dele, og forenes med disses
da havende Nissenke Legatkapitaler til en samlet Kapital

for hver af de saaledes tilbageblivende Skoler, for hvilken da denne Fundats i Et og Alt bliver gjeldende.

Biborg den 11. September 1851.

Blechingberg. C. Møller.

saa ville Vi allernaadigst have bekræftet og stadfæstet, ligesom Vi og herved bekræfte og stadfæste formeldte Fundation i alle dens Ord og Punkter, saaledes som den her er indført. Forbydende Alle og Enhver mod det, som foreskrevet staaer, hinder at gjøre.

Givet paa Vor Slot Frederiksborg, d. 2. Octbr. 1851.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S)

J. V. Nævvig.

Brüder,
const.

S. Summarisk Udtog af Skolens Regnskaber for 1851—52.

A. Skolens almindelige Regnskab.

Før Regnskabsaaret fra 1. April 1851 til 31. Marts 1852 have Skolens Indtægter andraget en Sum af 11,165 Rbd. 75 f., medens Udgifterne i samme Tid udgjorde en Sum af 10,027 Rbd. 88 f., saa at Skolekassen altsaa ved Regnskabsarets Slutning havde en Beholdning af 1,137 Rbd. 83 f.

B. Bibliotheket.

Bibliothekets Indtægter have i den angivne Tid i det Hele beobet sig til 327 Rbd. 21 f. og dets Udgifter til

427 Rbd. 38 §. Den fremkomme Underbalancce af 100 Rbd. 17 §. dækkes af indeværende Skoleaars Indtægt.

C. Stipendiesonden.

Fondens Indtægter har i det Helle udgjort 586 Rbd. 64½ §. og dens Udgifter 558 Rbd. 32½ §., saa at de første overgik de sidste med 28 Rbd. 32 §.

D. Det Thurah-Holstenske Legat.

Renter for 1851 ialt 22 Rbd. 48 §., hvoraf 1 Rbd. 37 §. er medgaact til Krigsskaf og Regnskabsforelsen, Resten 21 Rbd. 11 §. er indsat i Ribe Sparekasse.

**Den offentlige Examens
i Ribe Kathedralskole for Året 1852 afholdes i
følgende Orden:**

A. Skriftlig Examens.

I. Afgangsexamens 1ste og 2den Del*).
(Følge Ministerialstrivelse af 10. Juni d. 21.)

Dinsdag d. 23. Juni. Torsdag d. 24. Juni.
8—12 Dansk Stil 7 Kl. 8—12 Latinst Stil 7 Kl.
8—12 Lydsk Stil 6 Kl. 2—6 Arithm. Opgave 7 Kl.
2—6 Latinst Version 7 Kl.

Fredag d. 25. Juni.
8—12 Geom. Opgave 7 Kl.

II. Skriftlige Prøver af Skolens øvrige Klasser.

(7de Klassess yngste Afdeling har skrevet den samme danske Stil og latinste Version som de Afgaaende, og de af 6te Klassess Disciple, som ikke gaae op til Afgangsexamens 1ste Del, den samme tydske Stil, som de af Klassens Disciple, der underkastede sig den nævnte Examens).

Fredag d. 9. Juli. Lørdag d. 10. Juli.
8—12 Dansk Stil 6 Kl. 8—12 Latinst Stil 7—3 Kl.
2—4 Arithm. Opgave.

Mandag d. 12. Juli.
8—11 Arithm. Opgave 7 Kl.
8—11 Latinst Version 6 Kl.
8—12 Dansk Stil 5—3 Kl.
8—11 Dansk Stil 2 Kl.
8—10 Dansk Stil 1 Kl.
2—5 Geom. Opgave 7—6 Kl.
2—5 Lydsk Stil 5—3 Kl.
2—4 Lydsk Diktat 2—1 Kl.

B. Mundtlig Examens.

I. Afgangsexamens 1ste og 2den Del.

Dinsdag d. 30. Juni.	Torsdag d. 2. Juli.
Kl. 8 Religion 7 Kl.	Kl. 8 Latin 7 Kl.
— 10 Fransk 6 Kl.	— 10 Hysk 7 Kl.
— 2 Historie 7 Kl.	— 12 Lydsk 6 Kl.
— 4 Hebraisk 7 Kl.	— 2 Græsk 7 Kl.
— 4 Naturhist. 6 Kl.	

*). Til den 2den Del af denne Examens indstille sig 4 af 7de Klassess Disciple, og til den 1ste Del 5 af 6te Klassess Disciple.

Fredagen d. 2. Juli.
 Kl. 8 Mathematik 7 Kl.
 — 8 Geografi 6 Kl.

II. Den aarlige Hovedexamens for de øvrige Klasser.*)

Dinsdag d. 14. Juli:

Første Værelse. Andet Værelse.

8—12 Arithm.)	7 og 6	8—11 Latin 5 Kl.
(Geom.)	Kl.	2—5 Tydsk 2 Kl.
2—4½ Dansk 5 Kl.		

Tredie Værelse.

8—10 Historie)	3 Kl.
(Geografi)	
10—12 Tydsk 4 Kl.	
2—5 Historie)	1 Kl.
(Geografi)	

Torsdag d. 15. Juli:

Første Værelse. Andet Værelse.

8—10½ Latin 7 og 6 Kl.	8—12 Historie)	5 Kl.
10½—12 Fransk 3 Kl.	(Geografi)	
2—4 Naturhist 3 Kl.	2—4½ Regning 2 Kl.	
4½—5½ Fysik 7 Kl.		

Tredie Værelse.

8—11 Arithmetik)	4 Kl.
(Geometri)	
11½—12 Naturhistorie 6 Kl.	
2—4½ Dansk 4 Kl.	

Fredag d. 16. Juli:

Første Værelse. Andet Værelse.

8—11 Historie 7 og 6 Kl.	8—12 Arithm.)	5 Kl.
(Geografi 6 Kl.	(Geom.)	
2—5 Græst 7 og 6 Kl.	2—4 Dansk 4 Kl.	

Tredie Værelse.

8—10 Naturhistorie 4 Kl.	
10½—12 Tydsk 3 Kl.	
2—5 Historie)	2 Kl.
(Geografi)	

*) I Religion og Hebraisk er der afholdt Prøve i de sidste Dage af Juni paa Grund af at Voreren, Aldpunkt Thorup, i Begyndelsen af Juli skulde afreise til sit nye Embete.

Lørdag d. 17. Juli:

Første Værelse.	Undet Værelse.
8—10½ Dansk 7 og 6 Kl.	8—11 Naturhistorie 5 Kl.
Fransk 6 Kl.	2—4½ Regning 4 Kl.
10½—12 Dansk 3 Kl.	
2—5 Fransk 5 Kl.	

Tredie Værelse.

8—9½ Latin 3 Kl.
10—12½ Historie og Geografi 4 Kl.
2—5 Dansk 2 Kl.
Gymnastikprove 6—7½.

Mandag d. 19. Juli:

Første Værelse.	Undet Værelse.
8—11 Græst 5 Kl.	8—10 Fransk 4 Kl.
11½—12 Tydsk 6 Kl.	10½—12 Regning 3 Kl.
2—4 Græst 4 Kl.	2—4½ Tydsk 1 Kl.

Tredie Værelse.

8—10½ Naturhistorie 4 Kl.
2—4½ Fransk 2 Kl.

Tirsdag d. 20. Juli:

Første Værelse.	Undet Værelse.
8—10½ Latin 4 Kl.	8—11 Tydsk 5 Kl.

Tredie Værelse.

8—10½ Naturhistorie 2 Kl.
(Kl. 3 Generalcensur.)

Onsdag d. 21. Juli:

Kl. 8 Morgen foretages Prøven med de nyindmeldte Disciple.

Torsdag d. 22. Juli:

Kl. 10 Translokation og Bekjendtgjørelse af Afgangseramens Udfald.

Mandagen d. 23. August tager det nye Skoleaar sin Begyndelse.

Disciplenes Fædre og Bærger samt andre Skolens og Bidensfabernes Belyndere inbrydes herved til at bævere Examien og Translokationen med deres Nærværelse.

Ribe Kathedralskole d. 1. Juli 1852.

C. S. A. Bendtsen,
Rektor.